Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 186 (14206) | 1973 оной августын 9, четверг | Сэн 2 мүнгэн

БУХЫ ХҮСЭЕЭ—ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАДА

Репортаж

ОНЬҺОН ТЕХНИКЫН ХҮСӨӨР

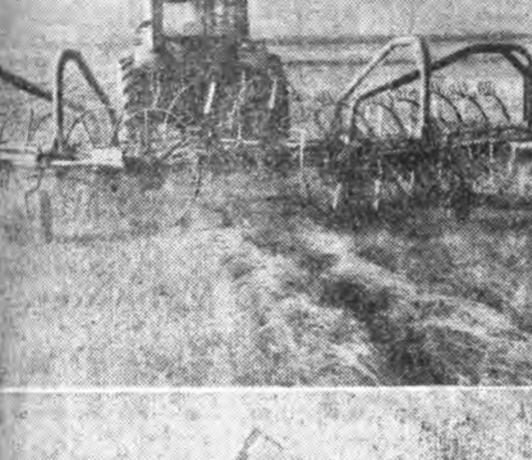

Энээнhээ урда жэлнүүдтэ Түнхэнэй аймагай ажахынууд сенаж дараха гэлсэхэдэ ехэ урагша абадаггүй hэн. Юуб гэхэдэ, тэрэниие дараха бүхы заабариие наринаар сахиха, ногоо сабшаад hүүрэжэ, бага шиигтэйшэгээр дараха, нүхэн соонь hайнаар нягтаруулха хэрэгтэй. Энээндэ тусхай техникэ олон хэрэгтэй болоно бшуу.

Байгша ондо хура бороотой байhан дээрэhээнь аймагай «Сибиряк» колхоз нилээд ехэ үбhэеэ сенаж болгожо дараха гэжэ шиидээ hэн. Ажахын дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд Илья Тюменцев, Юрий Поздеев, залуу инженер-механик Виктор Демин гэгшэд сенаж дараха техникэ олоор бэлдэхэ, тэрэнэй бүхы ажалые оньhожоруулха тушаа ехэ оролдолго гаргаа. Эгээн түрүүн СК-4 түхэлэй комбайнай зарим оньhон түхеэрэлгэнүүдые ондоо болгоо. Жэшээнь тэрэнэй өөрынь барабанай орондо силосэй ургамал хуряадаг комбайнай барабаниие боголи болгоод табяа. Барабанhаа гарahан хэршэгдэhэн үбhэнэйнь тэргын хоорбоhоо газаа тээшээ хаягдахагүйн тула брезентээр халхабша хэжэ үгөө.

Нёдондо эндэхид сабшаhан үбhэеэ тракторай юрын тармуураар тармажа обоолходоо, ехэ бэрхэшээлтэй ушардаг hэн. Юуб гэхэдэ, бүхы үбhэеэ тармаагүйдөө тэрэниие суглуулжа эхилхын аргагүй, баалынь бага байдаг hэн. Харин БТУ түхэлэй тусхай түхэреэн шүдэтэй тармууураар тармахада баалынь гансата ехэ боложо, тэрэнэй хойноhоонь үбhыень суглуулжа абаха, тэргээр зөөхэ аргатай болоо.

Энэ жэлдэ колхоз шулуун ханатай хоёр траншей соо хамта 800 тонно сенаж дараха түсэбтэй юм. Тээсгэнэй наратай сэлмэг үдэрнүүдэй болоходо трактор, машинануудые олоор табяад, Шаза гэжэ газарай сабшалангай ногоогоор сенаж даража захалаа. Урдань эндэ үргэлжэ намаг, болдог дошо байhан газар юм. Гурбан жэлэй саада тээ «Бурводстрой» трестын оньhожоруулагдahан нүүдэл колоннын хид эндэхи газарай хүрьhэ hайжаруулха, үлүү уhа намагыень хатааха, болдогыень тэгшэлхэ хүдэлмэри хээ, олон жэлэй ногоо таряа. Тиигэжэ мүнөө эндэ үдхэн, үндэр ногоон ургашанхай.

Түрүүн тракторай хэдэн косилка орожо, ногооень сабшаа. Тэрэнэйнь ехэ шииг нойтоной хатаха hүүрэхэдэ, БТУ түхэлэй тармуурнуудтай агрегадуудые табижа, үбhэ hэлеэд, урбуулаад, баал болгоо. Тэрэнэй хойноhоо силосэй 3 комбайн, КИК түхэлэй 2 косилка, үбhэ суглуулан хэршэхээр тааруулагдahан СК-4 түхэлэй нэгэ комбайн, үбhэ суглуулан бухал болгодог 2 подборщик хүдэлжэ эхилбэ. Мүн үбhэ сомодог нэгэ түхеэрэлгэ табигдаа. Эдэ бүхы техникын суглуулhан үбhые МТЗ түхэлэй арбан тэргэтэй трактор, 7 автомашина зөөгөө. Нүхэн соо буулгагдahан ногоое Т-4 түхэлэй хоёр трактор нягтаруулан дарадаг байба.

Табан үдэр соо шангаар хүдэлөөд байхадань, 400 тонно сенаж нэгэ нүхэндэ даргадажа дүүргэгдэээд, дээрэhээнь хиигүйгөөр, полиэтиленовэ пленкоор хушагдаад байгаа.

Үбhэнэй хуряагдажа абтаад байхада эндэ тэндэ хог үлэнэ. Тэрэниие тусхай тармууураар үшөө дахин тармажа абадаг, тусхай прессээр багсалан уядаг. Тиигэжэ сабшалангай ногоон нэгэшье үлөөгдэнгүй абтана бшуу.

Сенаж даралга дээрэ хүдэлжэ байhан техникын hаадгүйгөөр ажаллахынь тула заhабарилгын бригада эндэнь ходо ябана. Эдэ бүхы хүдэлмэриие колхозой главна агроном Михаил Усольцев эмхидхэн хүтэлбэрилнэ.

—Шэмэтэ тэжээл—сенаж дараха талаар дүршэжэ байнабди. Юуб гэхэдэ, энээниие дараха бүхы технологи, заабариие наринаар сахиха хэрэгтэй. Тэрэнээ багахал хазагайруулаа hаа, тэжээлэй шанар муудаха ха юм. Мүнөө Доодо-Ахалигта хоёрдохи нүхэндөө сенаж даража байнабди. Энээнээ 3 хоног соо дүүргэхэ hанаатайбди,—гэжэ нүхэр Усольцев хөөрэнэ.

Түнхэнэй аймагай бусадшье ажахынууд «Сибиряк» колхозойхидой жэшээгээр сенаж ехээр даража эхилэнхэй.

Л. ИРИНЦЕЕВ,
хүдөөгэй бэшэгшэдэй постын гэшүүн.

Зураг дээрэ: 1. Сабшагдаhан үбhэн иигэжэ тармагдана. 2. Нүхэн соо үбhэн таhалгаряагүй буулгагдана. 3. Сенажда даргадаха үбhэн оньhон машинаар ашагдана. 4. Колхозой главна агроном М. Усольцев.

АВТОРАЙ фото.

ШЭНЭ АРГА ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

...а бороогой орожо, хэды ...үргэбэшье, аймагай ажа... үбhэ тэжээл бэлдэхэ ...ерэ үргэн далайсатай... ...уулжа байна. hүүлэй ...эр аймагай ажахынууд ...нга гаран центнер үбhэ ...ээд 1.800 гаран цент... ...гооной гурил бэлдээд ...

...э хуряалга Ленинэй нэ...тэ, «Мир» колхозуудта ...йгээр ябуулагдана. Ле... нэрэмжэтэ колхозойхид ...центнер үбhэ hүрилэн...

...жэлдэ аймагай колхоз, ...уудта үбhэшэдэй хүсэд ...оруулагдамал бригада... ...эмхидхэгдэнхэй. Эдэнэр ...доной бригадануудта ...лahан сабшалангай но... ...раажа үгэнэ. Тиигэжэ ...рнүүдтэ хонишод өөhэ... ...э хүсөөр үбhөө бэлдэхэ... ...э зободог байбал, мүнөө ...ээ болёо. Тэдэнэр онь...уулагдамал бригадын ...э али болохоор туhал... ...огооe hайн шанартай ...уряаха талаар хиналта ...г байна. Мүн hүрин үү...йнаар хорёолхо талаар ...од, малшад оролдодог ...хой.

...гай предприятинууд, ...зургаанууд, хүдөөгэй ажалшад тэжээл бэлдэхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Илангаяа набшаhата тэжээл бэлдэхэ талаар ажахынуудта ехэ туhа хүргэнэ. Мүнөө үедэ аймагай ажахынуудта 2.956 центнер набшаhата тэжээл бэлдэхэгдээд байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ «Мир», XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, «Заречный» болон Оёорой совхозуудта тюк болгоhон ногоогоор сенаж дараха шэнэ арга хэрэглэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Эндэхи мэргэжэлтэд Ставрополиин хизаарай ажахынуудай дүй дүршэлые халан абажа, 50—55 процент хүрэтэр шиигтэй болоторoo хатаагдаhан ногооe тюк болгоод, газар дээрэ табяад, зузаан пленкоор хушажа, хажууhаань шоройгоор ханалжа үгэхэ юм. Иимэ hэбэрээгдэhэн ногоогоор хэгдэhэн тюк 50 килограмм шахуу татадаг байна. Энэ шэнэ арга хэрэглэхэдэ тусхай траншей хэрэггүй, үбэлдөө тэрэниие абажа, малда үгэхэдэ ажал багатай байна бшуу. Мүнөө иимэ аргаар сенаж даргадажа захалаа.

Г. ПРОКОСОВ,
Зэдын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник.

...ухы арга бэдэрнэбди

...гай уларилай таарамжа...рээhээ үбhэ тэжээл бэ...гэдэ ехэхэн бэрхэшээл ...уулна. Үдэр бүри ша...роо ороод, сабшаhан үб...рмуулна, хуряалганагүй. ...ай үедэ орohон ехэ бороо...удан гол үерлэжэ, саб...гай үбhэн уhанда абта...уулда ороно.

...хы арга хургынь бэдэр...рай гэжэл 600 центнер ...hүрилөөд байнабди. 50 ...о сенаж даргадаа, 93 ...о витаминтай ногооной ...л татагдаа.

...ура бороотойдо АВМ-0,4 ...эй түхеэрэлгэ тодхоод, ...он ногоо эндэ асаржа, ...ай машинада тэрэнээ хэ... хатаана, гурил болгожо ...абди. Энэ агрегадые дүршэлтэй механизатор Цырен-Доржо Чимитдоржиев хүтэлбэрилдэг. Сабшагдаhан ногооe 6 автомашина, тэргэтэй тракторнууд таhалгаряагүй зөөнэ. Тус агрегат сүүдхэ соо 7 тонно ногооной гурил гаргадаг юм.

Ехэ бороотойдо үбhэ хуряаха аргагүй байхадаа, хүн зониие олоор гаргажа, модо, бургааhанай набша намаа хухалжа зөөгөөд, үхэр малай байра соо гү, али обоолон отог хэжэ хатаанабди. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхыдөө 800 центнер набшаhата тэжээл бэлдэхэгдээ.

Д. ДУГАРОВ,
Хэжэнгын аймагай «Октябриин 50 жэл» совхозой директор.

БЭШҮҮР. Гушадай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо үбhэ тэжээл бэлдэхэлгэ түлэг дундаа. Уhалагдадаг Заганай сабшалангай үбhэ хуряажа эхилээ. Механизатор Ястребовай оньhожоруулагдahан звено эндэхи үбhэ сабшажа, тюк болгон уяна. 12 гектар сабшалангhаа 400 центнер үбhэн иигэжэ бэлдэхэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлдэшье эндэhээ ехэ үбhэн гараа hэн.

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛЬЭН ЗВЕНОНУУД

Колхозой үбhэшэдэй дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Дүнгүүдынь 5 хоног соо нэгэ удаа гаргагдана. 5—5 хоногой дүн гаргахада, нүхэр Ястребовай звено түрүү hуури эзэлhэн байна. Үбhэ хуряалгын бүхы үедэ түрүү hуури эзэлhэн коллективтэ колхозой правлениин, парткомой дамжуулгын Улаан туг 100 түхэригтэйгөөр үгтэдэг дүримтэй.

Мүн «Победа» колхозой АВМ-03 гэжэ агрегат (машинистнь И. Ф. Безносиков) бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Энэ агрегат хоёр халаанда хүдэлнэ. Тиигэхэ зуураа, халаан бүхэндэ 40—50 центнер ногооной гурил бэлдэхэнэ.

2 үдэр соо тус агрегат 40 тонно иимэ гурил бэлдэхээ. Силосэй комбайн хэрэглэлсэжэ, эдэнэр ногоо хэршэлсэхээр бэлдэжэ байна. Тиин ажалайнь бүтээсэ үшөө дээшэлхэ юм.

Колхоз соогоо тус агрегадайхид түрүүлжэ ябана.

Г. ГРОМОВ,
«Бэшүүрэй таряашан» газетын редактор.

СЕНАЖ ДАРАЖА ДҮҮРГЭБЭ

Байгша ондо Анаагай совхоз 500 тонно сенаж дараха түсэбтэй юм. Энэ шэмэтэ тэжээлээ Байсын эбэр гэжэ газарта хоёр нүхэндэ даража дүүргэбэ. Энэ шухала хүдэлмэридэ 5 автомашина, 9 трактор табигдаhан байна.

Тус ажахын III отделенидэ мүнөө үедэ 3 звено үбhэ хуряалгада ажаллана. Эндэхи ажалшад мүнөө жэлдэ 854 гектар сабшалан дээрэhээ 7500 центнер үбhэ хуряажа абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхээр хүдэлжэ байнхай. Иван Фёдорович Шуров гэгшын даадаг звено 285 центнер үбhэ hүрилбэ.

Д. ГЫЛЫКОВ.

Хори

ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТТАЙ ХАХАСАЛГА

БЕРЛИН, августын 7. (ТАСС). Германиин Демократическа Республика гүнзэгы шаналал гашуудалай оршон байдалда оронхой. Германиин социалис гүрэнэй ажалшад СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Германиин ба уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша нүхэр Вальтер Ульбрихтые мүнөөдэр hүүлшынь замда мордохуулба.

Нүхэр Вальтер Ульбрихтын олон жэлдэ ажаллаhан ГДР-эй гүрэнэй Соведэй байшан дээрэхи туг тонгойлгогдонхой. Байшангай гол үүдэндэ ГДР-эй националь на арадай армиин сэрэгшэд хүндэтэ харуулда жагсана. Хоёр ехэ тогоон соо гал носоогдонхой. Берлинэй ажалшад, республикын бүхы округуудай делегацинууд эндэ hубарилдан ерэнэд.

Гүрэнэй Соведэй байшангай зал соо наhа барагшын бэетэй хуурсаг табигданхай. Дээрэнь В. Ульбрихтын портрет шаналалай рама соо харагдана. В. Ульбрихтын дурасхаалда республикын ажалшадай коллективүүд болон ниитын организацинуудай нэрэhээ табигдаhан олон тоото веногууд зал соо жэрынэ.

Үглөөнэй 10 часта СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, партиин ба Германиин Демократическа Республикын гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд хуурсагай дэргэдэ хүндэтэ харуулда зогсобо.

Шаналал гашуудалай хүгжэмэй аялга доро ажалшад орожол байна. КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельше, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов гэгшэдhээ бүридэhэн Советскэ Союзай партийно - правительственна делегаци фойе соо орожо ерэбэ. Совет делегацинhаа шаналал гашуудалай венок наhа барагшын хуурсагай дэргэдэ табигдаба. Совет-герман хани нүхэсэлые бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа тон ехээр оруулhан, Соведүүдэй ороной үнэн сэхэ нүхэр Вальтер Ульбрихтын хуурсагай дэргэдэ совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд хүндэлэлэй харуулда зогсобо.

Энэ үдэр нүхэр Н. В. Подгорноор толгойлогдоhон СССР-эй партийно-правительственна делегаци ГДР-эй арадай палатада орожо, шаналал гашуудалаа мэдүүлhэн байна. Нүхэр Вальтер Ульбрихтын наhа барahан ушарhаа Совет правительствын мэдүүлhэн шаналал гашуудалые СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, ГДР-эй арадай палатын президиумэй түрүүлэгшэ Г. Геттинг тогтоон абаба.

Мүн лэ энэ үдэр социалис бусад оронуудай партийно-правительственна делегацинууд, хилын саанахи коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай, дипломатическа корпусой түлөөлэгшэд Вальтер Ульбрихтын хуурсагта веногуудые табижа, ГДР-эй арадай палатада ошожо, шаналал гашуудалаа мэдүүлбэ.

15 часта ГДР-эй гүрэнэй Соведэй байшанда нүхэр Вальтер Ульбрихттай хахасалгын ёhолол эхилhэн байна.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Л. И. БРЕЖНЕВ ИРАНАЙ ПРЕМЬЕР-МИНИСТРТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэhэн Иранай премьер-министр Амир Аббас Ховейда гэгшэтэй августын 7-до хөөрэлдэбэ.

Л. И. Брежнев Амир Аббас Ховейда хоёрой хоорондо нүхэр ёhоной оршон байдалда хөөрэлдөөн боложо, совет-иран харилсаануудай, тэрэшэлэн хоёр талада хабаатай уласхоорондын асуудалнууд хаража үзэгдөө.

Советскэ Союз Иран хоёрой хани нүхэсэлэй харилсаануудые саашадань бэхижүүлгэ ба хүгжөөлгэ хоёр ороной арадуудай аша туhада, мүн дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ашатай туhатай байха гэжэ Л. И. Брежнев Амир Аббас Ховейда найдажа байhанаа мэдүүлээ.

Энэ хөөрэлдөөндэ Иранай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ахмад Мирфендерески, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин референт Е. М. Самотейкин гэгшэд хабаадалсаба.

(ТАСС).

СОВЕТ-ИРАН ХЭЛСЭЭНҮҮДТЭ ГАР ГАБИГДАБА

Москвагай уулзалгын байшанда граждан агаарай онгосонуудые баалалтын хүсөөр ондоо тээшэнь абаашаха ябадалые зайсуулхэ хэрэгтэ харилсаатай байхэ тушаа, тэрэшэлэн 1957 оной майн 14-дэ абтаhан совет-иран договорто нэмэлтэ протоколоор, хоёр ороной хоорондохи хилын журам тухай ба хилэ дээрэ болодог зүрилдөөтэ ябадалые гүримшуулха тухай асуудалнуудаар Совет Социалис Республиканудай Союзай правительство ба Иранай Шахиншахай правительствын хоорондо хэгдэhэн хэлсээндэ гар табигдаба.

Совет правительствын үмэнэhөө СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Иранай правительствын үмэнэhөө Иранай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ахмад Мирфендерески хэлсээн болон нэмэлтэ протоколдо гараа табяа.

Документнүүдтэ гар табилтын үедэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, Н. М. Лесечко, В. Н. Новиков, З. Н. Нуриев, СССР-эй Министрнүүд, СССР-hээ Иранда байдаг элшэн сайд В. Я. Ерофеев болон тусхай тушаалтай бусад хүнүүд байлсаба.

Иранай талаhаа Иранай премьер-министр А. А. Ховейда, Иранhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Ф. Амир Теймур болон бусад байлсаа.

(ТАСС).

СОВЕТ-ИРАН ХЭЛСЭЭНҮҮД ТҮГЭСХЭГДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н Косыгин ба Иранай премьер-министр Амир Аббас Ховейда хоёрой хоорондо августын 7-до Кремль соо болоhон хөөрэлдөөн дүүрэбэ.

Үгэсэ ойлголсолгын ба үнэн сэхэ оршон байдалда үнгэрhэн хэлсээн Советскэ Союз Иран хоёрой хоорондо хүршэ ёhоной харилсаа, али болохо харилсаа холбоо хүгжөөхэ, тэрэшэлэн амгалан байдал бэхижүүлхэ талаар уласхоорондын шухала асуудалнуудые шиидхэхые хоёр талын оролдожо байhаниие гэршэлэн харуулба.

Хэлсээндэ хабаадалсаа гэбэл: совет талаhаа—КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, гадаадын экономическа харилсаануудай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, Советскэ Союзай Иранда байдаг элшэн сайд В. Я. Ерофеев; Иранай талаhаа—гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ахмад Мирфендерески, Иранhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Мохаммед Реза Амир Теймур, онсо даабаринуудай талаар элшэн сайд Парвиз Раджи, экономикын министрэй орлогшо Джавад Вафа.

(ТАСС).

САРАТОВАЙ ТАРЯАШАДАЙ МИЛЛИОН

САРАТОВ ТАСС-ай корр. Эндэхи колхоз, совхозуудай таряашад ажалай түрүүшын ехэ амжалта туйлажа, гүрэнэй амбаарта миллион тонно таряа тушааба!

Гүнзэгы шаналал

КОММУНИС ПАРТИИН БА СОВЕТ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУЛИКЫН ПОСОЛЬСТВОДО ОРОЖО ГАРАБА.

Коммунис партиин ба Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд августын 7-до Германиин Демократическа Республикын посольстводо орожо гараба.

ГДР-эй партийна ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, үнэн сэхэ марксист-ленинец, СЕПГ-гэй Центральна Комитедэй Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Соведэй түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтын наhа барahан ушарhаа нүхэд Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, М. С. Полянский, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө гүн гүнзэгы шаналалаа мэдүүлбэ.

Зал соо табигдаhан нүхэр Вальтер Ульбрихтын портредэй дэргэдэ Коммунис партиин ба Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд хэдэн минутын туршада шаналал гашуудалай оршон байдалда шэмээгүй зогсобод.

Коммунис партиин ба Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд шаналалай дэбтэртэ гараа табяа.

Тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд, министерство болон зургаануудай, научна зургаануудай, ниитын организацинуудай олон тоото түлөөлэгшэд, ниислэл хотын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, наука болон соёл культурын ажал ябуулагшад ГДР-эй посольстводо орожо гараа. Тэдэнэр ГДР-hээ манайда байдаг хани нүхэдтөө гүнзэгы шаналалаа мүн лэ мэдүүлээ.

Нүхэр В. Ульбрихтын портредэй дэргэдэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, мүн бусад зургаануудай нэрэhээ веногууд табяатай байба.

В. Ульбрихтын наhа барahан ушарhаа дипломатическа корпусой гэшүүд шаналалаа мэдүүлээ.

(ТАСС).

СССР-эй партийно-правительственна делегаци бусаба

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтые хүдөөлүүлсэдэ хабаадаhан Советскэ Союзай партийно-правительственна делегаци августын 7-до Берлинhээ Москва бусажа ерэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельше, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-hээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов делегациин бүридэлдэ орohон байгаа.

Нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, М. С. Соломенцев СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор М. А. Яснов, Ф. А. Сурганов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко, СССР-эй Верховно Соведэй, Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй министр А. И. Костоусов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагшын нэгэдэхи орлогшо О. Б. Рахманин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшонор А. Н. Катрич, С. Л. Соколов, СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ Л. Н. Смирнов, СССР-эй генеральна прокурор Р. А. Руденко болон бусад Внуковска аэродром дээрэ делегациие угтаба.

ГДР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зууураа эрхилхэ этигэмжэтэ Р. Люцкендорф угтагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

Ороохо таряан — арадай баялиг

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺАЯА ЭРХИМЭЭР УГТАЯ

Республикынгаа 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Буряад оройной колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, механизаторнууд ороохото ургамалнуудай тарилгые улам үргэдхэхэ, баян ургаса абаха талаар ехэ оролдолго гаргаа. Энэ жэлдэ ороохото болон буурсагта ургамалнууд 583 мянган гектарта таригдаа гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 73 мянган гектараар үргэдхэгдэһэн байна.

Газар тариалангаа һайнаар эрхилхэ, хүрьһэ элдүүрилгэ һайжаруулха, агротехническэ эрилтэнүүдые баримталха талаар нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Урда жэлэйхиһээ нилээд ехэ минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээ.

Хабартаа сагай уларилай бирагүй байгаашье һаань, республикымнай таряашад хабарай тарилгые амжалтатайгаар, һайн шанартайгаар үнгэргөө.

Эдэ бүгэдын ашаар олонхи колхоз, совхозуудай таряалан дээрэ һайн ургаса хүлеэгдэнэ. Илангаяа паар дээрэ таригдаһан ороохоной ургаса һайн, гектарай 125—150 пүүд таряан абтахаар. Сэлэнгы[н] а[й]магай XX парт[исъ]ездын нэрэмжэтэ колхоздо, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхоздо, «Эрдэм» совхоздо, Түнхэнэй, Хурамхаанай, Улаан-Үдын, Зэдын, Хяагтын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын болон бусад аймагуудай колхоз, совхозуудта иимэ ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ.

Хабартаа, зунай эхеэр ган гасуур боложо, таряанай гарасада нилээд тодхор ушаруулаа, таряан жэтдэ бэшээр эдеэшэжэ байна. Мүн шэнгэнээр ургаһан, набтараар залаалһан таряатайшье газар бии. Зарим таряалан дээрэхи ургаса хура борообдо хэбтэшэһэн байна гэжэ хэлэлтэй.

Эдэ бүгэдые хараад үзэхэдэ, энэ жэлэй ургаса хуряалга нилээд бэрхэшээлтэй байха. Илангаяа энэ зундаа ороһон унжагай ехэ хура бороон мүн лэ хуряалгада һаад хүргэжэ болохо.

Иимэ орёо бэрхэ хуряалгын хүлеэгдэжэ байхада юун хэгдэхэ болоноб? Нэн түрүүн ороохоной комбайнуудые, жаткануудые, ороохо сэбэрлэхэ машинануудые саг соонь, һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргэхэ хэрэгтэй. Нэгэн доро комбайнернуудые, тэдэнэрэй туһалагшанарые бэлдэхэ шухала. Хоёрдохёор, бүхы ажахынуудта ургасые поточно аргаар хуряаха нарин түсэб, хуряалгын агрегадуудай ябаха маршрут зохёохо ушартай. Энэ түсэб дотор һолоомо суглуулжа, һүрилхэ, намарай паар хахалха хүдэлмэри оролсохо ёһотой. Гурбадахяар, ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэхэ техникэ болон хүнүүдээ зүбөөр хубаарилан табиха, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ болоно.

Энэ жэлдэ ороохото ургамалнуудай ехээр таригдаһан дээрэһээ комбайн бүхэндэ ехэ хүдэлмэри хүртэнэ гэхэ гү, али дунда зэргээр комбайн бүхэнөөр 180 гектар таряа хуряаха, нэгэ жаткаар 383 гектар хадаха байна.

Тиимэһээ ургаса хуряалгада бэлдэхэ үедөө республикын механизаторнууд комбайн, жаткануудаа һайнаар заһабарилха, ороохоной гоожохогүйгөөр нүхэ һүбыень бүглэхэ уялгатай. Энэ жэлдэ горох хуряалгада бэрхэшээлнүүд тохёолдохо байна. Олохон колхоз, совхозууд ЖБА-3.5 түхэлэй жатка үгышье һаа, горох тариһан байна. Энэ ушарта аймаг бүхэндэ ЖБА-3,5 түхэлэй жаткануудые һайн комбайнда хабсаргажа, дүршэл ехэтэй комбайнернуудта даалгаад, тэрээгээр бүхы ажахынуудта таригдаһан горох саг соонь сабшаха хэмжээ абаха болоно.

Ургаса богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абаха гэһэн Украинын комбайнернуудай үүсхэл манай республикын механизаторнуудай дунда халуунаар дэмжэгдэнэ. Тиимэһээ ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө бүхы комбайнернууд, механизаторнууд түргэнөөр, һайн шанартайгаар хүдэлхэ, нэгэшье ороохо гээхэгүй гэжэ оролдохо жэшээтэй.

Энэ жэлэй байдал дээрэһээ харахада, таряан бүхыдөө тооной амяарлан хуряагдаха байна. Энэ түрүү аргые хэрэглэжэ, таряагаа саг соонь сабшажа, суглуулаад сохижо шадабал, ороохо таряанай суглуулбари 10—15 процент дээшэлхэ ха юм.

Комбайн бүхэнии сүүдхэдээ 20 часһаа доошо бэшэ хүдэлгэхын тула дүршэлтэй һайн комбайнерай хажууда туһалагшые томилхо шухала. Пигэжэ эмхитэй һайнаар ажаллаа һаа, таряа хуряалгаяа хүдэлмэриин 15—20 үдэртэ дүүргэхэ арга бии.

Агрономууд, тракторна бригадын бригадирнууд ургаса хуряалгада ябаһан бүхы комбайнернуудта, таряашадта һаадгүйгөөр ажаллаха, амарха арга олгохо уялгатай. Нэн түрүүн комбайнерай дураар һайн туһалагшые оложо үгэхэ, һолоомо хуряаха, намарай паар хахалха трактористнуудые томилхо болоно. Богонёор хэлэхэдэ, ажахы бүхэндэ 4—6 комбайнһаа, 4—6 автомашина, 3—5 тракторһаа бүридэһэн хуряалгын комплексно отряд байгуулха болоно.

Ургаса хуряалгын иимэ отрядые эмхидхэхэдээ хүнүүдэй хамтаараа хүдэлхэ дура зоригые харалсаха шухала. Энэ отрядай гэшүүд «бултадаа нэгэнэй түлөө, хүн бүхэн бултанай түлөө» гэһэн сэдьхэлтэйгээр ажаллаха гээшэ. Хэрбээ хэн нэгэнэй машинын эбдэрбэл, хамтын хүсөөр тэрэниие түргэнөөр заһабарилха, комбайнуудые һаадгүй хүдэлхөөр тааруулхадань бэе бэедээ туһалха жэшээтэй.

Иимэ хуряалгын комплексно агрегадууд Түнхэнэй «Сибиряк» колхоздо, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхоздо, Кабанскын аймагай совхозуудта жэл бүри эмхидхэгдэдэг юм. Зүгөөр хуряалгын хүдэлмэри эмхидхэхэ энэ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр үшөөл хэрэглэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд тэдэнэй хэды шухала байһые хүсэд ойлгоногүй, сэгнэнэгүй ха юм.

Комбайнуудые бүлэг бүлэгөөрнь һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула таряалангай захые тойруулжа сабшаха, загуун татаха хүдэлмэри саг соонь хэхэ хэрэгтэй. Мүн поли дээрэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ, агрегадуудта хэрэгтэй эдеэ хоол, уһа, горючи гэхэ мэтые таһалгаряагүй абаашажа үгэхэ эрилтэтэй. Иимэ комплексно отрядуудта һолоомон саг соогоо суглуулагдажа, полиин захада гаргагдаха, һайнаар һүрилэгдэхэ, удаань предплужнигтай анзаһаар намарай паар хахалагдаха, нэгэн доро хүрьһэн борнойлогдохо болоно.

Тэрэшэлэн тоог дээрэ ороохон таһалгаряагүй сэбэрлэгдэхэ, хатаагдаха, үрэһэнэй таряан илгагдажа, тарилгын шанарта хүргэгдөөд, складта хадагалагдаха байна. Гүрэндэ тушаагдаха таряан мүн лэ таһалгаряагүй сэбэрлэгдэжэ, зөөгдэхэ ушартай.

Хуряалгые комплексно аргаар үнгэргэхэдөө агрегадуудта техническэ туһаламжа хүргэхэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ болоно. Ургаса хуряажа, һолоомо һүрилжэ, намарай хаар хахалжа ябаһан машинануудые һайнаар харууһалха, саг соонь заһабарилха, тоһодохо шухала. Теэд зарим ажахыда энээндэ анхарал багаар табидаг, техникэдээ хайша хэрэгээр хандадаг, ороохо таряа гээлтэдэ оруулдаг, һолоомоёо һайнаар хуряажа абадаггүй, газараа муугаар хахалдаг баримтанууд дайралдадаг. Тиимэһээ агрономуудһаа гадна тракторна бригада бүхэндэ, хуряалгын комплексно отряд бүхэндэ арадай хинагшадые табиха шухала.

Таряа хуряахадаа механизаторнууд ямар юумэндэ онсо анхаралаа хандуулха ёһотойб? Түбхын түрүүндэ комбайнуудаа зүбөөр, һайнаар тааруулха хэрэгтэ анхарха зэргэтэй. Илангаяа ороохо гоожохогүйгөөр бүхы оньһонуудынь зүбөөр тааруулагдаха байна.

Сагай уларил, таряанай ургаса харалсажа, тэрэниие хэды шэнээн үндэрөөр хадахаяа уридшалан шиидхэхэ зэргэтэй. Набтараар хадагдаһан таряан баалдаа удаан хатадаг, тэндээ ургажа магад. Тиимэһээ манай республикын эрхэ байдалда 15—16 сантиметр үндэрөөр хадахада зохид. Набтараар ургаһан, зэргэ эдеэшээгүй таряае 10—12 сантиметрһээ үндэр болгонгүйгөөр хадаха эрилтэтэй.

СКД-4, «Сибиряк» комбайнуудые илангаяа нарийнаар тааруулха хэрэгтэй. Үрэһэнэй таряа сохиходоо кобайнуудай барабаниие зүбөөр тааруулха шухала.

Комбайнер бүхэн таряан хэр һайнаар сохигдожо байнаб гэжэ саг үргэлжэ шалгажа байха уялгатай. Хэрбээ һолоомон соо ороохоной гаралсабал, тэрэнэй ушар шалтагааниие элирүүлхэ, дары хэмжээ абаха болоно.

Хэрбээ бункер руу һайса сэбэрлэгдээгүй таряанай оробол, вентиляторай хаалтые нээжэ үгэхэ зэргэтэй. Хэрбээ бүхы хэмжээнүүдэй абтаад байхада ороохо таряан гээлтэдэ ороболнь, комбайнаа багаар эдюулжэ, аалиар ябуулха болоно.

Буртаг ногоотой, хэбтэшэһэн таряае заабол амяарлан хуряаха хэрэгтэй. Харин тиимэ таряанай сэбэр, хуурай байгаа һаань, комбайнаар сэхэ хуряажа болохо. Хэбтэшэһэн таряае ЖВН-6, ЖБА-3,5 А. түхэлэй жаткануудаар сабшахада һайн. Энэ ушарта Алтайн механизатор В. Н. Морозовой дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Алтайн энэ механизаторай зохёоһон мотовилые «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудта аймаг бүхэндэ бэлдэхэ арга бии. Тиигэбэшье республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд энээндэ анхараагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Набтараар, шэнгэнээр ургаһан таряае комбайнаар сэхэ хадахада зохид. Иимэ таряае хуряахадаа комбайнай мотовилада брезет шэнги юумэ хадажа үгэхэ байна.

Ургаса хуряалгын үедэ ороохоной гээлтэтэй тэмсэхэ гээшэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ таряа ехээр абаха нэгэ шухала нөөсэ мүн. Республикын колхоз болон совхозууд ургасаяа гээлтэгүйгөөр хуряажа шадабал, 1973 ондо 50—60 мянган тонно таряа нэмэжэ абаха жэшээтэй. Тиигэжэ Эхэ оронойнгоо урда абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ байнабди.

Б. НИКОЛАЕВ,
КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо, БурАССР-эй габьяата агроном.

15 ХОНОГООР УРИД

Улаан-Үдын уһан замай транспортын хүдэлмэрилэгшэд түрэл республикынгаа алдарта 50 жэлэй алтан ойн һайндэрые ажалай ехэ бэлэгүүдээр угтаа. Олохон теплоходуудай коллективүүд май, июнь һарануудай түсэб болзорһоонь урид дүүргэө.

«Сергей Тюленин», «Заря», «Мир», «Александр Матросов» гэжэ теплоходуудай командანууд хабарай тарилгын үедэ һайнаар хүдэлжэ гараа. Тэдэнэр хэдэ мянган тонно таряанай үрэһэ хүрэнгэ, бензин, шулуу нүүрһэ зөөһэн байна.

Капитан Леонид Алексеевич Непомнящий гэгшын даа[гаар] «Сергей Тюленин» гэжэ теп[ло]ход Сэлэнгэ, Сүхэ мүрэнүү[дээр] ябажа, Сэлэнгын, Хяагт[ын], Бэшүүрэй аймагуудай кол[хоз] совхозуудта гурба мянган т[он]но шэнгэн түлишэ зөө[бэ]. Иигэжэ тус теплоходой кол[лек]тив хахад жэлэйнгээ да[а]бари 15 хоногоор урид дүү[ргэ]һэн тухайгаа мэдээсэһэн [...]

Д. БАЛДАНОВ.

Зурагууд дээрэ: «Сер[гей] Тюленин» портһоо гаража я[ба]на. Тэрэнэй капитан Л. [А.] Непомнящий.

Авторой фото.

Табан жэлэй барилганууд

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗАЛИ БАДАРУУЛАН

Наран сэхэ дээрэһээ хайра гамгүйгөөр шарана. Талын дууша шубууд ногоон соо шэбээлэнхэй, абяа шэмээшье гаранагүй. Загастайн талада хон-жэн, хооһон гэжэ һанахаар. Теэд хойноһоо һулахан һэбшээн үлеэжэ, трактор, машинануудай таршагаанаха, түмэрэй ханхинаха абяанай эршэтэ аялгые тууржа асарна. Энэ хадаа Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын һүр жабхаланта аялга зэдэлжэ байна гээшэ. Үндэр сагаан байшан гэрнүүд, түмэр хоолойнууд холоһоо зэлэ татан харагдана. Барилгын талмайда дүтэлхэ бүри, тоогүй олон хүдэлмэришэдэй эршэтэй шангаар хүдэлхэнь харагдана.

—Мүнөө дээрээ эндэмнай 2400-гаад хүдэлмэришэн тоологдоно. Ерэхэ жэл хүдэлмэришэдэймнай тоо хоёр дахин олон болохо юм, — гэжэ Галуута-Нуурай ГРЭС эй барилгын управлениин партийна организациин секретарь Борис Семенович Чеповский бидэндэ хөөрэнэ. Барилгын талмай дээрэ «Комсомол, залуушуулай бүхэсоюзна барилга» гэжэ аржытар бэшэгдэһэн плакат олоной анхарал татана. Нээрээшье хайшаашье эрьежэ харахадамнай эдир залуу хүбүүд, басагад шуумгайгаар хүдэлжэ байнад. Газаа хэдышье халуун байгаа һаань энээндэ балайшье анхаралаа табинагүй хэбэртэйнүүд. Һалхи шуурганда үлеэлгэжэ, зунай халуун наранда шаруулжа, хүрин хара шарайтай болоһон шииираг залуу хүбүүд, басагад согтой хүхюунээр хүдэлнэ.

— Оронойнмнай олон зүгһөө хүбүүд, басагад ерэжэл байна. Ехэ ехэнүүд барилга дээрэ хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон хүдэлмэришэдшье тэдэнэй дунда бии. Ажал хэрэгээрээ хүдэлмэришэдэй дунда суурхажа байһан Ибрагим Рагимов нарата һайхан Армениһээ ерээ. Владимир Засухин оронойнгоо томо томо барилганууд дээрэ хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон хүдэлмэришэн, — гэжэ Б. С. Чеповский түрүү хүдэлмэришэдэйнгээ нэрэ солыень дурдан байгаа бэлэй.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд эндэ олон. Эдэнэр түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэхэ гэжэ оролдоно. Дундаа мүрысэн, үдэр бүри улам эршэмтэйгээр ажаллана. Леонид Нимаевич Баторовай нэрэ соло олондо мэдээжэ болонхой. Леонид ГРЭС-эй һуури табилсажа эхилээ бэлэй. Тэрэнэй даадаг бригадын хабсаргагшад мүнөө машинна залай корпус барижа эхилэнхэй. Бригададань арбан табаад хүдэлмэришэд тоологдоно.

— Бултадаа комсомолшууд гээшэбди. Али зэргын харюусалгатай ажал хэжэ байдагаа һайн ойлгонобди. Тиимэһээл бултадаа нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө гэһэн уряа доро хүдэлнэбди. — гэжэ бригадир Леонид Баторов омогоор хэлэжэ байгаа һэн. Дунда зэргын бэетэй, хорин табаад наһатай залуу хүбүүн хамта хүдэлдэг хүдэлмэришэ нүхэдөө магтан, магтан хөөрэнэ.

— Бидэнэр хүдэлмэриин олон ондоо мэргэжэл шудаланхайбди. Жэшээлхэдэ, Владимир Бородин бетонщигой, электро - гагнууршанай, шулуушанай мэргэжэл тэгшэ һайнаар шудаланхай. Хэрэгтэй болоходо модоошье дархалаадхидаг. Бидэнэр халаанайнгаа даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг болонхойбди, — гэжэ Л. Баторов үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Эдэнһээ тээ саанахана Ибрагим Рагимовай бригадын хабсаргагшад хүдэлжэ байна. Эдэнэр түрүүшүүлэй хойно орохогүй гэжэ ехэхэн оролдолго гаргадаг. Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, хүдэлмэриин сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг юм байна. Халаан соогоо 25 кубометр түмэр-бетон шудхалаа хэхэ даабаряа 30 кубометртэ хүргэжэ. үндэр бүтээсэ туйлана.

Хоёр жэлэй саанахана Ибрагим Рагимовтай энэ барилга дээрэ танилсаа хүм. Тиихэдэ Ибрагимай даадаг бригадын хүдэлмэришэд түрүү зэргэдэ ябаа һэн. Бригадынь нэрэ соло Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын Хүндэлэлэй самбар дээрэ гаргагданхай байгаа бэлэй. Мүнөө Ибрагим Рагимовай нэрэ соло Сэлэнгын аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй. Саг жэлэй ошохо тума эдэнэй бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, ГРЭС-эй барилгые саг болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байһандань урмашахаар.

Иимэ ажалша бэрхэ хүбүүд, басагад ГРЭС-эй барилга дээрэ олон юм. Эдэнэр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые хэхэ заводой, модошо дархашуулай хүдэлхэ мастерскойн барилгануудые саг болзор соонь дүүргэжэ, һаяшаг ашаглалгада тушааба. Мүнөө эндэ 90 шахуу объектнүүд баригдажа байнхай. Барилгашад машинна залай корпусые түргэн болзор соо дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, эршэмтэй шангаар хүдэлнэд.

«Электросибмонтаж», «Сиботделстрой», «Сибмонтаж», «Сибэнергомон[таж]» болон барилгын бусад [...] организацинуудай хүдэ[лмэ]ришэд эндэ ажаллана. Ү[...]тогуудай, бригадану[удай] хүдэлмэришэн бүхэнэй [дун]да социалис мүрысөөн [...]нөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй.

ГРЭС-эй эхин һуури [та]билсаһан Владимир [Ег]орьевич Засухинай да[адаг] бригадын шулуушад энэ [...] мүрысөөндэ эрхим[ээр] ябанхай. Эдэнэр мүнөө [...] бүлэ айлай орохо гэрэй [...]хо барижа байна.

— Байгша он соо [...] барилгаяа дүүргэхэ ёһ[отой]бди. Тиимэ уялга [а]ба[а]бди. Барилгашаднай м[...] халаан бүриингөө даа[бари] дүүргэжэ шадана. Ү[...] хүрэхэл бэзэбди, — [...] суута барилгашан Вла[димир] Засухин бидэниие най[...]на. Тэрэ өөрөө олон жэл [ба]рилгада хүдэлжэ, дүр[шэл] шадабаряар баян хүн. [...]лаа зүбөөр эмхидхэжэ[...]дана. Тиимэһээл бригада[ынь] гэшүүд үдэр бүри үндэ[р] тээсэ туйлажа, ГР[ЭС-эй] барилгашадай дунда [...]хана. Владимир За[сухин] олон жэл барилгада э[...] үүсхэлтэйгээр ажал[...] Ажалай Улаан Тугай [орде]ноор шагнагдаһан юм. [...] түрүү хүдэлмэришэн [...]хи табан жэл соо бүри [...]шэмтэйгээр ажаллаха [...] гол зорилго урдаа таб[...]

ГРЭС-эй барилгын [...]шье олон хүдэлмэришэ[д] шагай шангаар хүдэлж[э] шадалаа харуулжа [...] И. Балдаков, В. Кол[...] гэгшэдэй даадаг бр[игада]нуудай хүдэлмэришэд [...]наар, түргэнөөр барил[...]жэ, бэшэндээ түрүү [...] үльгэр жэшээ харуулна.

— Манай барилгаша[д] жэлдэ 14 миллион т[у]гэй барилга хэхэ дааба[ритай]. Байгша оной түрүүшы[н] хад жэлэй түсэбэй дү[н]тые хаража үзэхэдэ, [бари]гашаднай энэ ехэ зор[илгые] дүүргэхээр лэ хэбэртэй [...] гэжэ партийна органи[заци]ин секретарь Б. С. Чепо[вский] хэлэжэ байгаа һэн.

Энэ ехэ барилгын т[...] дээрэ трактор, маши[на]дай хүнхинэхэ, түмэрэй [хан]хинаха замханагүй. [Ерэ]хэ жэл Галуута-Нуу[рай] ГРЭС-эй барилгын хү[дэлмэ]ришэд аяар 24 милли[он] хэригэй барилга хэхэ [даабари]тай.

Хэхэ юумэн тон ех[э...] дэхи табан жэлэй һү[...] та ГРЭС-эй түрүүшы[н...] жээн ашаглалгада [...] ёһотой бшуу. Тии[мэһээ] эдэнэр үдэр бүри улам [эр]шэмтэйгээр ажаллажа [...] бшуу.

К. ЖАМЬЯНО[В].
Гусиноозерск.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ОРДЕНТО МАЛШАН

ШЭНЭ ГАЗАРТА түрүүшынхеэ ерэһэн хүн нютаг нугадаа суутай болоһон ажалай түрүүшүүлтэй уулзажа, тэдэнэй ажал хэрэгтэй танилсахые хүсэдэг гээшэ. Жүгдэр Ундеевич Цыденов Утаата нютагай эрхим малшадай нэгэн, аймаг соогоо, бүхы республика доторoo мэдээжэ болоһон хүн. Аймагай түб Закаменскһаа гү, али республикын ниислэл хотоһоо ерэгшэд тэрэнэй ажал хэрэгээр һонирхоһон, заатагүй уулзажа хөөрэлдэһэн лэ байдаг. Тэрэ аймагай гү, али республикын мал ажалай түрүүшүүлэй зүблөөнүүдтэ хабаадалсадаг юм. КПСС-эй обкомой, республикын правительствын уряалаар Жүгдэр Ундеевич һаяхан Улаан-Үдэ ерэжэ, Буряадай автономито республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн һайндэртэ хабаадалсаа һэн.

...Жүгдэр Цыденов хорин гаран жэл соо малшанаар ажаллана. Түрүүшээр, залуушаг ябахадаа колхозой адуушан байһан юм. Адуушанай ажал тиимэшье хүнгэн бэшэ даа. Жэлэй дүрбэн сагта — хура бороотой үдэрнүүдтэшье, янгинама хүйтэндэшье, хабарай хажар һалхитай үдэрнүүдтэшье — адуун һүрэгөө хада уулын оройгоор, хабшуу жалгануудсоогуур бэлшээжэл ябахаш. Адуунда үбһэн гэхээр юумэншье үгтэхэгүй. Жэлэй дүрбэн сагта бэлшээхэл хэрэгтэй.

Жүгдэр Ундеевич адуушан ябахадаа ажалай һайн дүнгүүдые туйладаг болоо. Унага абаха, адуун һүрэгэй тоо толгой олошоруулха түсэбөө ходол дүүргэдэг байгаа. Харууһалдаг адуу моридынь жэл бүри бүрин бүтэнөөр, тобир тарганаар ондо оруулагдадаг һэн.

Адуушанаар хүдэлжэ, ажалай һайн дүй дүршэлтэй болоһон энэ нүхэрые нэгэтэ колхозой правленидэ [ду]дажа, эбэртэ бодо малай [ф]ермые даажа абахыень дурадхаһан байгаа. Коммунис партиин гэшүүн нүхэр Цыденов удаан бэшэ саг соо бодожо үзэһэнэйнгөө һүүлээр, малшан болохо гэжэ шиидээ һэн. Тиигээд нэгэ гүүртэ (тиихэдэ һаалиин фермэ байгаа) мал тушаажа абаа бэлэй.

Адуушан малшан хоёрой ажалай тиимэшье ехэ илгаатай бэшэ һэн тула энэ нүхэр али олон бэрхэшээлнүүдые заатагүй дабажа гарадаг һэн. Түрүүшээр һү һаалинь биратайгаар дээшэлдэггүй байгаа. Тиихэдэ дүршэлтэй һаалишадтай уулзажа, ажалайнь нюусые халан абахые хүсэдэг байба. Мал ажалай мэргэжэлтэдтэй, илангаяа зоотехнигүүдтэй хөөрэлдэхэ. Үнеэдээ һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулдаг байһан. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө тугал абахын тула ехэ оролдолго гаргадаг байгаа.

Олон табан юумэ тоолонгүй, богонёор хэлэхэдэ иимэ: урагшаа һанаатай, даажа абаһан ажалдаа үнэн сэхээр, коммунис ёһоор хандажа хүдэлдэг энэ нүхэрэй оролдолгын аша үрэ уданшьегүй эли тодоор тобойжо гараа бэлэй. Ажахын малшадай гү, али бүхы ажалшадай суглаанууд дээрэ Жүгдэр Ундеевичэй гүүртын малшадай ажалай һайн дүнгүүд тухай заатагүй хэлэдэг, аймагай газетэ бэшэдэг болобо. Ажахы дотороо булганһаа түрүүлэн шахуу коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһэн юм.

1966 оной июнь һарада һэн. Тиихэдэ түсэбтэ долоодохи табан жэлэй дүнгүүд согсологдожо байгаа. Ажал хүдэлмэридөө шалгарагшадые Совет ороной орден, медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд газетэнүүдтэ удаа дараалан толилогдожо эхилээ. Тиимэ нэгэ Указ соо нютагайнгаа бэрхэ малшан Жүгдэр Ундеевич Цыденовэй нэрые уншахадаа, баярлахын ехээр баярлаа бэлэйб. Тиихэдэ нүхэр Цыденов гүрэн түрын дээдэ хайра шагнал — Ленинэй ордендо хүртэһэн юм.

Тэрэ орденоо абажа, үбсүүндээ яларуулһаар нютагтаа ошоходонь: «Багша Ленинэй дүрэ зурагтай орден хоёр нюдөөрөө хаража, хоёр гараараа барижа үзэбэбди» гэжэ үетэн нүхэдынь, үбгэд хүгшэд, үхибүүдшье хөөрэлдэдэг һэн. Тиимэ байха ёһотойл даа. Ушарынь гэхэдэ, Утаата нютагһаа Жүгдэр Ундеевич Цыденов булганһаа түрүүн Ленинэй орденоор шагнагдаа бшуу.

Ямар дүнгүүдые туйлаһандаа иимэ үндэр шагналда хүртэбэб гэһэн асуудал гаража магад. Тобшохоноор тайлбарилая. 1964—1965 онуудта тэрэнэй гүүртын үнеэн бүриһөө тугал абтажа, нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдээ. Үхэр малай гарзада орохо ябадал эрид доошолуулагдаа һэн. Үбэл, зунай сагта тугалай шэгнүүр дээшэлүүлхэ даабари хододоо үлүүлэгдэдэг байгаа. Жэл соо үнеэн бүриһөө 1.000 килограммһаа (тэрэ үедэ энэмнай Утаатада эрхим гэжэ тоологдодог байгаа) бага бэшэ һү абадаг һэн.

Орденто малшан мүнөөшье нэрэ солодоо хүрэмөөр хүдэлжэ ябана. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлые амжалта ехэтэйгээр түгэсхэһэн байна. 1972 ондо тэрэнэй ажалладаг гүүртын 100 үнеэн бүриһөө 92 тугал абтажа, булгадаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэһэн юм. Тугалнуудайнь толгой бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 550 граммаар (бүхэли жэл соо) нэмээгдээ һэн. Үнеэдынь гарза хоролтодо ороогүй.

Малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ Жүгдэр Ундеевич Цыденов, тэрэнэй гүүртын малшад эдэбхитэйгээр оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абанхай. «Адууһа малай харууһалга, эдеэлүүлгые улам һайжаруулжа, жэл соо нэгэшье толгой гарзалуулхагүй. Үнеэн бүриһөө тугал абажа, булгыень түлжүүлхэ» гээд гүүртын малшадай энэ жэлэй социалис уялганууд соо бэшэгдэнхэй. Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула энэ гүүртын малшад бүри оролдосотойгоор хүдэлнэ. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын хэды хүндэ эрхэ байдалда үнгэрөөшье һаа, үхэр малынь тобир тарганаар ондо оруулагдаа. Абтаһан бүхы тугалнуудынь булгадаа томо болгогдожо байнхай.

— Жүгдэр Ундеевич Цыденов ажалша бэрхэ малшан гэжэ суурхаһаар үнинэй. Ажал хэрэгынь хододоо урагшатай, һайн дүнгүүдтэй ябана. Хэлэһэндээ хүрэжэ, һанаһанаа бэелүүлжэ шадаха хүн даа, — гээд Далахайн совхозой главна зоотехник В. Ч. Самбуев хөөрэнэ.

Суута малшанай гүүртэ мүнөө Сайханай нютагта зуһажа байна. Бэлшээри һайнтай газар. Ногооной ургасашье һайн. Гол горхонуудшье элбэг. Зунай элдин сагта адууһа малаа, тугалнуудаа үдэр һүнигүй бэлшээжэ, шэгнүүрыень ехээр нэмээхын, һайнаар таргалуулхын тула бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлэн ажаллажа байнхай.

Коммунис партиин гэшүүн, Ленинэй орденто Ж. У. Цыденовэй табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай гурбадахи жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха байһанда найданабди.

Б. ВАНЧИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орденто малшан Ж. У. Цыденов.

Н. ОЧИРОВАЙ фото.
Захааминай аймаг.

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Үйлэдбэриин ехэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө, Коломенскэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ мушхамал дээһэнэй фабрикын байгуулагдаһаар 200 жэлэй ойтой дашарамдуулан, тус предприяти «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа. Загаһа барюха түхеэрэлгэнүүдые — гүльмэ губшуур, мушхамал дээһэ үйлэдбэрилэн гаргажа, оронойнгоо загаһа баридаг флодуудые хангадаг юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ фабрикые бүхы дээрэнь хүгжөөхэ түсэб табигда[жа] бэелүүлэгдэжэ байна. Хуушан цех[үү]дынь һэльбэн шэнэлэгдэнэ, шэнэ цех[үүд] ашаглалгада оруулагдана, мүнөө[гэй] оньһон техникэ нэбтэрүүлэгдэнэ. Продукци үйлэдбэрилэн гаргалгаяа у[...] ехэдхэхын түлөө фабрикын коллектив эршэмтэйгээр ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мастерай орло[гшо] С. М. Михалина капрон мушхамал д[ээ]һэнэй шанарыень шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

ТҮРЭЛ БУРЯАД ОРОМНИ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 184, 185 номернуудта).

Гомбо-Сурун Цыремпиловагай отарада ошоходоо, зосоогоо хүндүүлхэй ябаа һэм. Мүнөө энэ хонишон хэнтэй мүрысэхэ гээшэб?.. Тэрэ саанаа бүрхэг үдэр дайралдаа. Тэнгэреэр хүндэ хара үүлэн бөөгнэрнэ. Дээрэ жэжэхэн шэмэтэ набшаһадтай, доро хурса хадхууртай алтарганые һалхин хүдэлгэнэ. Цыремпиловатай бэлшээри дээрэнь ерэжэ уулзабаб. Тэрэ морёо хүтэлөөд ябана. Харин хонидынь хадын ташаланда хайр шулуун шэнгеэр таран бэлшэнэ.

— Энэ жэл сабшалантнай ямар бэ?

Гомбо-Сурун Гончиковна урдаа нэмжыһэн үргэн тала дайдаяа түрүүшынхеэ хаража байһан юумэдэл, яаралгүй аалиханаар хаймадан харана.

— Бирагүйшэг даа, — гэжэ эхилбэ.

Нилээд дуугай һуубабди. Цыремпилова минии асуудалда харюугаа шэбшэжэ һуунал ха.. Минии энэ асуудалаар һонирхолыем хонишон һайн мэдэхэ байгаа. Бидэ урда тээнь городто, «Одон» гостиницын хажууда уулзаа агша һэмди. Тиихэдэ, Цыремпилова курортдо ошожо ябаа. Сабшалангаартнай һонирхохоёо зорюута ошохоб гэжэ хэлэһэн байгааб.

— Хониднай жэл бүри улам олон боложо байна, харин сабшаламнай байһан хэбээрээл үлэнэ ха юм, — гэжэ Гомбо-Сурун Гончиковна үргэлжэлүүлбэ. — Бэлшээриимнай газар үшөөл бага байна. Иигэһээр малаа адуулха газаргүй болохогүй юм бээзэбди. Би энээн тухай үнихэнэй бодожо ябагшаб, саашадаа үшөөшье хүшэр сагтай ушаржа болохобди. Тарянай талмай хэрэгтэйл юм бээзэ, ороохо таряа ургуулха ёһотой. Үбэлэй сагта хонидто обёос, шэнинсын һүүл эдюулхэ шухала. Гэбэшье элбэг ехэ бэлшээритэй байха тухайгаа бодохо ёһотойбди.

— Ямар нэгэн арга байна гээшэ гү?—гэжэ би болгоомжотойгоор һурабаб.

Цыремпилова намайе хараад абаба.

— Арга байха, — гэжэ тэрэ эрид шиидэнгеэр дуугарба. — Хахалагдаһан газар дээрэ хонидой эдихэ тусхай ногоо тарижа ургуулха ёһотой. Тэндэ хонидоо үбэлдөө бэлшээхэдэ болохо. Үгышье һаа, хабар эртүүр хонидой бэлшэхэдэ һайн ха юм. Отара бүхэндэ үбэлжөөнэйнь хажууда ехэхэн хэмжээнэй газар дээрэ ногоо ургуулха шухала. Илангаяа эхэ хонидой отарын байрлаһан газарта, Мухар-Шэбэртэ ногоо тарижа ургуулжа эхилээ гэжэ дуулаа һэм. Бэлшээриин газарай бага байхада, энэ мэтээр хонидой бэлшэхэ газартай болохо ёһотой.

Суута хонишон адуулжа ябаһан хонидоо гэр тээшэнь залаба. Би Цыремпиловагай хажууда ябаад, тобир тарган хонидыень хаража урмашанаб. Нээрээл бэеэр томо хонид байна даа. Буряад орон соогоо алдар нэрэтэй болохын тулада Цыремпиловада тусхай эрхэ байдал хэншье байгуулаагүй. Тэрэ юрын лэ хонишон ябаа. Түрүүшээр түлгэ хонидой отарые даажа абаа һэн. Тиимэ түлгэнүүдые хурьгалуулха, тиигэжэ эхэ хонин болгохо гээшэ ехэ хүшэр хүндэ хэрэг юм гэжэ ямаршье хонишон һайн мэдэхэ. Эндэ мэргэжэл шадабари тон шухала. Гомбо-Сурун Цыремпилова түлгэ хонидые хаража байхадаа, өөрынгөө мэргэжэл шадабарие зуун хуби харуулһан юм. Хонид гээшэ саг үргэлжын анхарал доро байха ёһотой гэһэн тон шухала юумые Цыремпилова мэдэжэ абаа һэн. Хонидоо түхэреэн жэлдээ тобир тарган байлгаха ёһотой. Үбэлдөө муугаар эдеэлһэн, туранхай хонид түрүүшын ногоондо ядалсадаг, шэшэжэ, олооро үхэдэг юм. Хэрбээ хабарай ногоондо хонидойнгоо шэнээ шадалыень һайжаруулаагүй һаа, зунай халуунда бүхэли үдэртөө тиирэн монсогойрходоо баһа муудажа захалха. Иимэ үедэ хонидоо үүрээр адуулганда гаргадаг ха юм. Халуу шатажа эхилхын урда тээ хонидоо садхаажа үрдидэг, садатарынь уһалдаг байна. Хабартаа хонид мяха маряатай болоо һаа, зундаа үглөөнэй богонихон хугасаа соо бэлшэхэдээ гэдэһээ садаад, намарай һэрюун үдэрнүүдэй ерэтэр зааханшье турангүй зуһадаг. Харин намарай һайхан сагта хонишод үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы хүрэтэр хонидоо адуулдаг, талха тарянай һуурида бэлшээхые оролдодог байна. Хонид гээшэ тарянай үлэгдэлые, хоолос бүхэнние хуу суглуулжа шададаг. Тиин хонишодой түхэреэн жэлэй оролдолгото ажал урма баяртай дүн харуулдаг — намартаа хонид айхабтараар таргалдаг. Тобир тарган хонидто үбэлэй хүйтэн аюултай бэшэ. Үбэлэй хүйтэн аюулгүй байхаһаа гадна, бури туһатай юм шуу. Юуб гэхэдэ, нооһониинь һүрхэйхэнөөр ургадаг! Намарай адуулгые «шахан таргалуулга» гэжэ дэмы нэрлээгүй байха. Гомбо-Сурун Гончиковна Цыремпилова эгээл иимэ гуримаар ажалладаг хонишон. Энэ гуримынь тиимэш орёо бэрхэтэй бэшэ юм. Хонишон бүхэн дүй дүршэлыень халан абажа шадаха. Зүгөөр энэ суута хонишоной нюуса гээшэ үдэр бүриин, түхэреэн жэлэй саг үргэлжын оролдолго, эсэшэ сусашагүй ажал болоно бшуу. Түрүүшын жэл Цыремпилова отарынгаа түлгэнүүдһээ зууһаа зуун хурьга абажа шадаһан байна. Һайнаар бэлшээгдэдэг, харууһа һайнтай хонид жэл бүри олошоржол байгаа. Тиин саашадаа Гомбо-Сурун Гончиковна зуун эхэ хонин бүхэнһөө зууһаа зуу гаран хурьгадые абадаг боложо, нёдондо жэл зуун хонинһоо абаха түлөө зуун дүшэндэ хүргэжэ шадаа.

Хонидынь тала хээрээр бөөгнэрэн субана. Хонидой хүлөөрөө үбһэ ногоо һаршагануулхань, туруугаараа тоборхонь лэ дуулдана. Цыремпилова хонидоо хотондоо оруулжа хаана. Үглөө үглөөгүүрынь үүрээр бодожо, дахяад лэ бэлшээридэнь гаргахал. Үдэр бүри энэл ажалаа хэхэ. Хэдэн олон жэлэй туршада иигэжэ ажаллаа. Эдэ олон жэлнүүдтэ хэды шэнэ онол арга бэдэрээ гээшэб, үсэд нэтэрүүгээр, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хони үсхэбэрилхэ эрдэм шудалаа гээшэб. Тиин Гомбо-Сурун Гончиковна Цыремпилова Социалис Ажалай Герой болоо, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаа.

— Удаанаар нишэ ерээ гүт? — гэһэн суута хонишоной асуудал холоһоо дуулдаһан мэтээр соностобо.— Гансаараа гүт, али үшөө хүн хара бии гү?

Гансаараа бэшэб, районой түбһөө, Улаан-Үдэһөө ерэһэн бригада отарадатнай ерэхэ гэжэ байна, тус бригада зуун эхэ хонинһоо зуу гаран хурьга жэл бүхэндэ абажа шададаг дүй дүршэлыетнай шудалжа, амжалтынтнай хуули ёһо ямар бэ гэжэ ойлгожо абаха һанаатай гэжэ хэлэхэ гэһэн байгааб. Теэд хонишон эхэнэр минии хэлэхэ гэһэн юумые уридшалан мэдэһэн юумэндэл:

— Хүн зон олооро ерэдэг лэ даа. Дүй дүршэл шудалха гэдэг... —гэжэ бодолгото болон дуугарба. — Энэ хото хорёоем хаража, анжардаг һаань һайн байгаа. Хото хорёомни уйтадашоо. Нэмэжэ барижа үгэхэ гэжэ манай правлениинхид һанаандааш оруулнагүй. Мүнөө эрдэмтэд түлгые хусада оруулха гү, али үшөө нэгэ жэл хүлеэхэ гү гэжэ арсалдана. Иигэжэ хооһоор арсалдажа байнхаар, хонидой шэнэ байра бариха ёһотой гэжэ правленидэ ойлгуулдаг һаань һайн байгаа. Харин тэрэ арсалдаан миил хэхэ юумэгүй хүнүүдэй ажал гээшэл даа. Тэрэ асуудал үни хада шиидхэгдэнхэй. Энээниие хонишод өөһэдөө шиидхээ ха юм. Би түлгэнүүдые түрүүлжэ, зуун түлгэн бүриһөө зуун хурьга абаа һэм. Тиин тэдэ түлгэнүүд һүрхэй һайн эхэ хонид болоо бэлэй. Бүхы юумэн гол түлэб түлгэнүүдые зүбөөр түлжүүлгэһээ, һайнаар хурьгалуулхаһаа дулдыдадаг гэжэ би һанагшаб. Түлгэнүүдые хусада оруулангүй нэгэ жэл байлгаад, мүртэй олон хурьга абангүй һалажа болохо. Харин түлгэнүүдые аятайханаар түлжүүлээд, зууһаа зуун хурьга абажа болохо байдаг. Эдэ бүгэдэ хуу хонишодһоо дулдыдаха байна. Хонидой наһан богони юм. Оройдоо арбаад наһа наһална. Тиимэһээ хонидой аша туһа хэдэг богонихон болзорые үшөө хороожо байһанай хэрэггүй гэжэ һанаха байнаб.

Цыремпилова нэгэ бага дуугай байд гээд, өөрынгөө бодолые саашань тугаарайхидаал аалин намжаагаар бэшэ, харин сэдьхэлээ хүдэлгэн, эршэмтэй шанга хоолойгоор үргэлжэлүүлбэ.

— Манай хэжэ байһан ажал хэрэгтэ бүхы юумэн дундаа бүхэ холбоо барисаатай байдаг. Һайн хурьга абахын тулада эхэ хонидой хойноһоо харууһыень һайжаруулха ёһотой. Харин һайн эхэ хонитой болохын тулада хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр оролдожо, хурьгадые түлжүүлхэ зэргэтэй. Мүнөө үедэ колхозууд ехэ баян шадалтай болонхой, харин заримдаа хонидой байра байдал муу зандаа байдаг. Урдань хонидые харшада, далда хаадаггүй, миил хашаа соо хонуулдаг байгаа юм гэгшэ. Тэрэниие хото соо байлгадаг арга гэжэ нэрлэдэг һэн ха. Минии һанахада, тэрэ хадаа хойрог залхуу зоной онол арга гээшэ. Хонидой хурьгалха болзорые тон наринаар адаглаха зэргэтэй юм. Би хонидоо март һарада хурьгалуулха баатай болонхой агшаб. Юундэб гэхэдэ, зүлгэ ногоондо гараха болзорынь дүтэ байха тухайнь бодоно бшууб. Үбһэ тэжээл элбэгтэй һаа, январиин хурьга абаха байгааб. Январьда хони хурьгалуулхада, түлынь тэрэ намартаа хонидой зэргэ томо болошодог байна бшуу. Хурьгадта наран хэрэгтэй юм. Эхынь һүнһөө дутуугүй хэрэгтэй. Хурьгадай байрын уйтахан сонхоор толорон ороһон наранай туяада хурьгадай суглархые хараад уям хүлэлдэг. Наранай туягай хажуу тээшээ болоходо, хурьгад адли байраяа урилалсахал даа. Хайрладаһаа хүрэдэгби. Хурьгадай байрые үргэн ехэ сонхонуудтайгаар бариха ёһотой юм. Хурьгад гээшэ мүнөөхил ургамалнууд ха юм. Халуун шуһатай амиды ургамалнууд гээшэ!

Африкан БАЛЬБУРОВ

ТАБИН ЖЭЛЭЙ СААДА ТЭЭ...

Албанай хэрэгээр Дурна зүгөөр ябажа дүүргээд, гэдэргээ бусаха замдаа Михаил Иванович Калинин 1923 оной август һарада Дээдэ-Үдэ хотодо халта тогтоод гараа бэлэй. Гүрэн түрын ехэ хэрэг бэелүүлжэ ябаһан М. И. Калинин манай городто удаан байха аргагүй байһаниинь али. Энэ уулзалга республикын ажалшадай ой ухааһаа гарадаггүй юм.

Буряад ороной ажалшад гүрэнэй дээдэ зэргын тушаалтаниие тон хани халуунаар угтаа һэн. Вокзал, город Улаан тугуудаар, уряа лозунгнуудаар гоёогдонхой байба.

РКП(б)-гэй Прибайкальска губкомой, губерниин гүйсэдкомой, һаяхан байгуулагдаһан Буряадай автономито республикын түлөөлэгшэд, буряад болон ород таряашадай делегаци, хүдэлмэришэд болон улаан армиинхидай делегаци түмэр харгын вокзалай талмай дээрэ сугларанхай байба.

М. И. Калининай ерэһэнтэй дашарамдуулһан митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд ВЦИК-эй түрүүлэгшын ерэһэндэ ехээр баярлаһанаа, Совет засагтаа, гүрэн түрэдөө бэеэ үгэнги байһанаа мэдүүлээ һэн. Ажахын талаар тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые дабахаар бэлэн, хүдэлмэришэн, таряашанай дэлхэй дээрэхи түрүүшын гүрэниие аршалан хамгаалхаар бэлэн байһанаа элидхээ бэлэй.

Гүрэнэй дээдын зурганай гэшүүдтэ, илангаяа хүндэтэ Ильичтэ мэндэ хүргэхыень эдэнэр гүйһан байнад.

Харюугай үгэ хэлэхэдээ, М. И. Калинин хани халуунаар угтаһанайнь түлөө баяр хүргөөд, Бурят-Монголой АССР-эй байгуулагдаһантай дашарамдуулан, буряад арадые халуунаар амаршалаа һэн.

— Хүдэлмэришэн, таряашадай засаг түрын оршон мандаһанай гол уг зорилго хадаа бүхы үндэһэ яһатаниие дарлалтаһаа сүлөөлэлгэ болоно, — гэжэ М. И. Калинин хэлээ һэн. Газар дайда дээрэнь байһан үндэһэ яһатанда эрхэ сүлөө олгоогүй һаа, хуби заяагаа шиидхэхэ хэрэгтэнь туһалаагүй һаа, нэгэшье гүрэн өөрыгөө сүлөөтэй дээрэ тоолохо ёһогүй. Эгээл иимэһээ Совет засаг болбол нэгэшье яһатаниие дарлангүйгөөр, эрхэ хүсэлөө мэдүүлхэ арга олгохоор лэ захиргаан зургаануудай хүдэлмэри эмхидхэнэ бшуу...

Хаанта засаг нэгэ үндэһэ яһатаниие нүгөөдэтэйнь хёморолдуулжа, арад зониие дарлажа, мүлжэжэ, доромжолжо байһан юм. Совет засаг эдэ арад зониие хүндэлхэ зорилго тон түрүүн табина.

М. И. Калининай үгэ хэлэһэнэй удаа бэлэгүүдые барюулһан байна. Байгал далай шадарай ородшье, буряадшье зоной байдал һуудал харуулһан, промышленна предприятинуудай, элдэбын съездын болон конференцинүүдэй фото-зурагуудтай альбом ВЦИК-тэ дамжуулхыень Прибайкалиин губерниин гүйсэдкомой президиумэй түрүүлэгшэ П. П. Постышев үндэр дээдэ айлшанда барюулаа. Буряад арадай түлөөлэгшэд буряад дэгэл бэлэглэбэ. Совет засаг үндэһэ яһатанай ёһо заншалые үндэрөөр сэгнэдэг, аргын болоо һаань, энэ дэгэлыетнай үмдөөд танайда ерэхэб, — гээд Михаил Иванович хэлээ һэн.

Үдэ голой урда бэедэ һуугшад М. И. Калининие Заудинска сельсоведэй хүндэтэ түрүүлэгшээр һунгаад, энээнээ баталһан үнэмшэлгэ үгөө һэн. (зураг харагты).

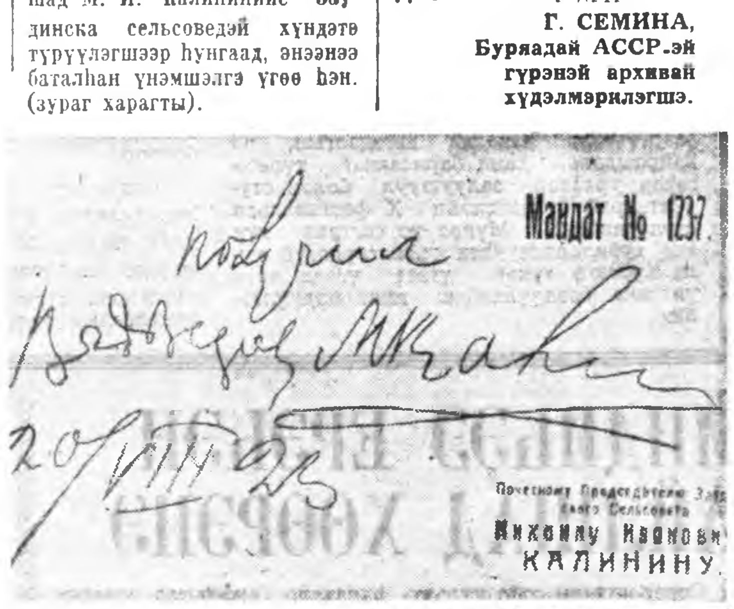

Дээдэ-Үдэ станциин түмэр замай депогой хүдэлмэришэд М. И. Калининие металл дархалалгаар нэгэдэхи гарай токариин мэргэжэлээр хүндэтэ хүдэлмэришэн болгожо абаха гэһэн шиидхэбэри абаһан байна. Һара бүри хүдэлжэ, салингыень олоод, мүнгыень Далайн-Сэрэгэй Флодой жасада һара бүри оруулха уялга абаа.

Газетэ гаргагшад «Прибайкальская правда» газетын нэгэ номерые улаан торгон дээрэ барлаад, үндэр дээдэ айлшанда баряа. Кооператорнууд бүтээн гаргадаг продукциингаа дээжэ үгэбэ.

Гүрэниие толгойлогшотой уулзалга иимээр дүүрээ бэлэй.

Г. СЕМИНА,
Буряадай АССР-эй гүрэнэй архивай хүдэлмэрилэгшэ.

ЛЕНИНГРАД. СССР-эй Наукануудай академиин Пулковадахи Главна астрономическа обсерваториин Наранай физикын таһагта телескопой туһаламжаар Наранай хойноһоо шэнжэлхэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Эдэ бүгэдын ашаар суранзата талмайнуудыень, Наранай толбонуудые, мүн бусад зүйлнүүдые шэнжэлхэ арга олдоно. Наранай элшэ туяа Газарта ямараар нүлөөлнэб гэжэ шэнжэлхын, адаглалта хэхын тула эдэ баримтанууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, физико-математикын эрдэмэй кандидат Х. И. Абдусаматов Наранай хойноһоо шэнжэлгэ хэхэ телескопой толи гэрэлые тааруулан табижа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Номой таг

ЭКОНОМИЧЕСКА ЭРДЭМ — БҮГЭДЭНДЭ

КПСС-эй XXIV съезд коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатые эрдэм ухаанда үндэһэлэн гүнзэгыгөөр шэнжэлээд, научно-техническэ дэбжэлтын эршэмтэй түргэнөөр хүгжэжэ байһан үедэ олониитэ ажалшадые экономическа эрдэмдэ һургаха гээшэ угаа ехэ удха шанартай гэжэ зааһан байна. КПСС-эй Центральна Комитедэй баталан абаһан «Ажалшадай экономическа эрдэм мэдэсые һайжаруулха тухай» тогтоол (1971 он) партиимнай экономико, политика бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар шэнэ алхам боложе үгөө һэн.

Экономикын талаар һүүлэй үедэ хэблэлһээ гараһан библиографическа шэнэ туһаламжа—номуудые шэнжэлжэ үзөөд, уншагшадта дурадхаха хүсэлэнтэйб.

Донская Г. К. «СССР-эй арадай ажахы ба социализмын экономическа хуули ёһон» М., «Книга» 1972 он. 96 хууд.

Энэ ном (пособи) социализмын экономическа хуулитай, мүнөө үеын шатада партиин ябуулжа байһан экономическа политикатай уншагшадые танилсуулна. Теоретическэ семинарнуудта, марксизм-ленинизмын университедүүдтэ һурагшад, мүн баһа лекторнууд, пропагандистнууд экономическа асуудалнуудые бэеэ даагаад шудалхадаа, энэ ном хэрэглэхэдэнь болоно.

Ломоносова Н. С. «Промышленна үйлэдбэриин экономико» М., «Книга» 1973 он 60 хууд.

Промышленна предприятиин экономикые тодорхойгоор шудалалгада ехэхэн анхарал хандуулагдана. Экономическа, коммунис ажалай болон политическа эхин һургуулинуудта һурадаг хүдэлмэришэдтэ энэ заабари-ном угаа туһатай байха. Энэ номые предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй хэрэглэхэдэнь болохо. Промышленна үйлэдбэриин экономико, партиин экономическа политикын гол шухала шэглэлнүүд болон мүнөө үеын шатада промышленностиин зорилгонууд тухай мэдээжэ литературатай энэ ном уншагшадые танилсуулха байна. Научно-техническэ дэбжэлтэ, үйлэдбэриин аша туһатай байлга, социалис мүрысөөн тухай номууд зарим бүлэгүүд соонь дурадхагдана.

Козлова М. Н. «Хүдэлмэришэн бүхэндэ — экономическа эрдэм мэдэсэ» М., «Книга» 1973 он, 42 хууд.

Экономическа асуудалнуудые хамтадхан багсаажа шэнжэлхэдэнь, экономическа хуулинууд бодото дээрээ яажа бэелүүлэгдэнэб гэжэ ойлгоходонь хүдэлмэришэн-уншагшадта туһалхаар энэ ном хараалагданхай. В. И. Ленинэй зохёолнууд, партиин XXIV съездын материалнууд, экономическа асуудалаар научна статьянууд эндэ дурадхагдана. «Экономико ба ши» гэһэн бүлэгөөр энэ номой түрүүшын хуудаһан нээгдэнэ. «Манай экономико мүнөөдэр. Тэрэниие хүгжөөхэ гол асуудалнууд» гэһэн бүлэгтэ үйлэдбэриин ашаг туһатай байлгые болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тухай асуудалаар бэшэгдэһэн номууд дурадхагдана

М. ДОНДУБОН,
Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын библиограф.

ЧССР. Оломоуц хотодохи машина бүтээлгын «Сигма» гэжэ заводой продукци — элдэб түхэлэй бүлүүрэй түхеэрэлгэнүүд дэлхэйн 30 гаран орондо мэдээжэ болонхой. Советскэ Союз эгээн ехэ захил хэдэг. Мүнөө «Сигмын» коллектив Польшын машина бүтээгшэдтэй хамта газар уһалха бүлүүрэй станцинуудые бүтээн гаргахаар бэлдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүлүүрэй станци СССР-тэ эльгээгдэхээр бэлдэгдэнэ.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

ДЕПУТАДУУД ҺУРАНА

Комсомольск-на Амуре хотын ажалшадай депутадуудай Соведтэ июниин 17-до 350 депутат һунгагдаһан юм. Тэдэнэй 209-ниинь түрүүшынхеэ һунгагдаа. Хотые хүтэлбэрилхэ орёо эрдэм хайшан гэжэ шудалхаб, һунгагшадай захяае яажа дүүргэхэб? Энээндэ хэн һургахаб? Энээн тухайда ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Михаил Тищенко хөөрэжэ үгэхэ.

1971 ондо городской Соведтэ һунгагдаһан залуу депутадуудай дунда хэгдэһэн хүдэлмэри тухай эндэ хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб. Һаяшаг һунгагдаһан депутадуудта һургаал болгон, хүтэлбэрилгын онол аргануудые эхэнхи ушарта дабтаха байнабди.

Үнгэрэгшэ зарлалай залуу депутадууд тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй байна. Һунгалтын үнгэрһэнэй һүүлээр ороймоол хоёр үдэрэй үнгэрөөд байхада городой гүйсэдхэхэ комитедэй эмхидхэлэй таһагта анха түрүүн депутадаар һунгагдаһан хирпиисын заводой хүдэлмэришэн Нина Литвинчук орожо ерэһэн юм. Һунгаһан хүнүүдтээ туһа хүргэһэйб гэжэ ехэтэ хүсэнэб, тиибэшье депутадайнгаа ажал-ябуулгые юунһээшье эхилхэеэ мүнөө дээрээ мэдэнэгүйб гэжэ тэрэ хэлээ һэн. Һунгагшадтнай танда ямар захяа заабари үгөө һэм гэжэ эмхидхэлэй таһагые даагша Виктор Хомяков Литвинчугһаа асууба. «Заводой посёлогые болбосон түхэлтэй болгохо, худалдаа наймаа һайжаруулха асуудалда һаналаа табиха зэргэтэйт гэжэ намда хэлээ һэн» гэбэ. Городой коммунальна ажахын управлениин начальнигтай, худалдаа наймаанай таһагые даагшатай, пищеторгын директортэй залуу депутадые уулзуулхадань, һунгагшадайнгаа захяа заабари тэдээндэ хэлэжэ үгөө. Городской Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжаар Литвинчук сесси дээрэ үгэ хэлэхээр бэлдээд, поселогые болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха зорилгоор мүнгэ нэмэжэ үгэхые коммунальна ажахын управлениин үмэнэ эрилтэ табиһан юм.

Элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын талаар городой гүйсэдкомой дэргэдэхи саг үргэлжын комиссида хожомоорхог Литвинчугые оруулһан юм. Залуу депутат дүршэлтэй болоһон хэдэн депутадууд болон мэргэжэлтэдтэй сугтаа городой аптекын, медицинскэ түргэн туһаламжа хүргэхэ станцинуудай хүдэлмэри шалгаһан, «Амурсталь» заводой захиргаае хинан шалгаһан юм, тиихэдэ столоводо диетическэ хоол бэлдүүлхэ гэхэ мэтэ дурадхалнуудые оруулһан байгаа.

Залуу депутат сагай ошохо бүри эрдэмтэй, дүй дүршэлтэй болоожо эхилһэн юм. Комиссинуудай заседаниинуудта саг үргэлжэ үгэ хэлэдэг болоожо, өөрынгөө дурадхалнуудые, һанамжануудые оруулха зуураа, тэдээнээ дүүргүүлхые оролдодог байгаа...

Судна бүтээлгын заводой электрик Валентина Шумилкина депутадайнгаа ажал ябуулга мүн лэ халирхайгаар эхилһэн юм. Городской Соведэй эмхидхэлэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ түрүүшээр туһалдаг байгаа. Һунгагшадтай хайшан гэжэ уулзахаб, суглаанууд дээрэ уулзалгануудые ямараар үнгэргэхэб гэһэн асуудалнуудта илангаяа туһалдаг байһан. Социалис хуули ёһые хинан сахиха комиссиин зэргэдэ оруулагдаһанһаа хойшо нэгэ жэлэй үнгэрөөд байхада, Валя тон орёо асуудалнуудые шэнжэлэн хараһан юм. Хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хуули ёһые «Амурсталь» заводой захиргаан яажа хинан сахинаб, «Жилстрой» трестдэ ажалай заяг заршам ямараар хинан сахигданаб гэхэ мэтэ асуудалнуудые залуу депутат шалгажа үзөө.

Городской Соведэй түрүүшын сесси дээрэ депутадуудай хэһэн ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые шэнжэлэн хаража үзөөд, хүдэлмэриин холын хараата түсэб зохёоһон байгаабди. Тэдэ түсэбүүднай гол түлэб һунгагшадай захяа заабаряар табигдаһан юм. Хэзээ ямар семинар, зүблөөнүүдые үнгэргэхэб, һунгагшадтай депутадуудай уулзалгануудые яажа үнгэргэхэб гэжэ тодорхойлһон байгаабди. Депутадуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухайда манай гүйлгээр городой газетэдэ статья болон очеркнууд толилогдоно. Радио болон телевидениеэр дамжуулганууд хэгдэнэ.

Квартал бүхэндэ «Депутадай үдэр» үнгэргэнэбди. Тэрэ үдэрэй дүтэлхын урдахана городой гүйсэдком методическа, һуралсалай центр болгогдодог байна. «Депутадай үдэрнүүдтэ» ямар асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэб? «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай городой, районно (городто) Совет тухай» Хуули шэнжэлгэ, городой ажахытай, тэрээнэй холын хараата түсэбүүдтэй, депутадуудай эрхэ болон уялгануудтай танилсалга гэхэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг. Депутадуудай дүй дүршэл андалдан абалсаха, һунгуулиин округто хэгдэжэ байһан бодото ажал тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг. «Депутадай үдэрнүүдэй» болоходо совет хуули тухай лекцинүүд уншагдадаг байна, хэрэг ажалай ямараар ябажа байһан тухай, асуудалнуудые ямар аргаар шиидхэхэ замууд тухай депутадуудта таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд соносходог юм.

Округой һунгагшадтай яажа уулзахаб гэһэн асуудалтайгаар городой гүйсэдкомдо залуу депутадууд саг үргэлжэ хандадаг байна. Городой гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд тусхай таһалга гаргажа үгэхэһөө гадна, тэрээнээ түхеэрхэдэнь туһалдаг юм. Һунгагшадтай түрүүшынгээ уулзалга үнгэргэхэдэнь залуушуулда туһалха зорилгоор дүршэлтэй депутадуудые урижа асардаг.

«Амурлитмаш» гэжэ заводто залуу депутадуудые бүлэг болгон нэгэдүүлээ, тэрэ бүлэгые городой Соведэй үнинэй, мэргэжэлтэй депутат, нийтын ажал ябуулагша Юрий Ведерников толгойлоо. Заводой посёлогой тон орёо асуудалнуудые шиидхэхэдэнь засагай залуу түлөөлэгшэдтэ нүхэр Ведерников туһалдаг.

Эгээл энэ бүлэгэй үүсхэлээр заводой хамтын шэнэ байра баригдаа, үйлэдбэриин корпусуудай, соёлой ордоной дэргэдэ сквернүүд түхеэрэгдээ. Тиимэ гуша гэран бүлэгүүд городто эмхидхэгдээ.

Комсомольск-на-Амуре хотодо городой, районно Соведүүдэй саг үргэлжын 44 комисси хүдэлнэ, тэдэ комиссинууд экономико болон соёл культурын, мүн бусад һалбаринуудай ажал ябуулга хинан шалгана. Комиссинууд 700 гаран депутадуудай (тэрэ тоодо аймагай Соведүүдэй) дүрбэн зуун эдэбхитэдэй ажал хүдэлмэриие нэгэдхэн эмхидхэнэ. Тэдэнэр һарадаа нэгэ дахин сугларадаг. Залуу депутадууд дүршэлтэй депутадуудтай сугтаа хүдэлдэг юм. Тэдэнэр элдэб предприяти болон эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэри шалгаха асуудалда хабаадалсахаһаа гадна, сесси дээрэ зүбшэхэ асуудалнуудые бэлдэлсэдэг байна.

Горсоведтэ депутадай таһалга хүдэлдэг. Тэрээн соо иимэ стенднүүд табяатай: «Город тухай тоо, баримтанууд», «Манай городой нийтын эмхинүүд», «Городой Соведэй схемэ», «Һунгуулиин округуудай хилэнүүдые харуулһан түсэб». Депутадуудай ажал ябуулга тухай литература, хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай материалнууд табяатай. Депутат эндэ ямаршье үдэр зохихо зүбшөөл абаха аргатай.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд залуушуулые депутадай ажал ябуулгатай түргөөр танилсаха хэрэгтэнь туһалдаг байна. Залуу депутадууд богони болзор соо эрдэм мэдэрэлтэй, дүй дүршэлтэй болоожо, өөрынгөө ехэ уялгые дүүргэхын түлөө, һунгагшадай захяа заабари хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө найдамтайгаар ажаллажа үргэлжэлдэг юм. Жэшээнь, Соведтэ түрүүшынхеэ һунгагдаһан слесарь Николай Шевелёвые бидэнэр тусхай бүлэгтэ оруулһан байгаабди. Тэрэ бүлэгнай модо буулгадаг баазын үхибүүдэй саадуудые шалгаһан юм. Үхибүүдэй нааданхайнуудые худалдан абаха, саадуудай газаагуурхиие ногооруулха зорилгоор мүнгэ нэмэжэ һомолхо эрилтые Шевелёв дүршэлтэй депутат, инженер Валентина Елгинатай сугтаа баазын захиргаанай үмэнэ табиһан юм. Шевелев горсоведэй ээлжээтэ сессидэ хоёрдохёо бэлдэхэдээ, элдэб предприятинуудые шалгаһан байгаа. Соведэй ажал ябуулга тухай, өөрынгөө хүдэлмэри тухай һунгагшадтаа хөөрэжэ үгэхэ зуураа, һанамжануудыень шагнаһан байгаа. Тэрээнэй ашаар нүхэр Шевелев депутадуудай уялгануудтай танилсажа, тэдээнээ бэеэ даагаад шиидхэхэ аргатай болоһон юм. Тиимэ жэшээнүүд олон.

Һаяшаг нютагай Соведүүдтэ ээлжээтэ һунгалтанууд болоожо үнгэрөө. Түрүүшынхеэ һунгагдаһан депутадууд, тэдээнэй нилээд олонхинь залуушуул, «хүтэлбэрилгын һургуулида» хабаатай хэшээлнүүдтэ хабаадалсажа эхилээ. Алас-Дурнын улам ургажа байгаа индустриальна хотонуудай нэтэн болохо өөрынгөө хотын хүн зоной аша туһада зорюулан, орёо зорилгонуудые шиидхэлсэжэ һурана.

(АПН).

Комсомольск-на-Амуре.

БҮХЭДЭЛХЭЙН X ФЕСТИВАЛИИН УРЯА

БЕРЛИН. (ТАСС). Бүхэдэлхэйн залуушуулай ба студентнэрэй X фестивалиин баталан абаһан, «Дэлхэйн залуушуулда хандаһан уряа» дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Дэлхэйн залуушуул болон студентнэр!

Бидэнэр, бүхы түбинүүдтэхи 140 ороной олон миллион эдиршүүлэй 25.000 түлөөлэгшэд, политическэ ба шажанай талаар ондо ондоо хараа бодолтой хүнүүд 1973 оной августда Германиин Демократическа Республикын ниислэл — Берлин хотодо, «Империализмда эсэргүүгээр һаналаа нэгэдэлгын, эб найрамдалай, хани барисаанай түлөө» гэһэн уряатай залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестивальда суглараабди. Мүнөө үе сагтахи гүн ехэ хубилалтануудта таһалгаряагүй туһа хүргэхэ тухай үгэеэ үгөөд, тэрэ уялгаяа бэелүүлхэбди гэжэ мэдүүлээбди.

Арадуудай ба залуушуулай тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотой, аласай шэнэ арга боломжонуудые бидэнэй үмэнэ нээһэн түүхэтэ шэнэ үедэ орожо байнабди. Социалис оронуудай, капиталис гүрэнүүдтэхи түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдэй, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй амжалтанууд гайхамшаг илалтануудые туйлаха, империализмын эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүү сохилтонуудые хэхэ, ябуулгыень хизаарлаха арга олгоо. Энэ талаар ехэ амжалтанууд туйлагданхай. Баатар габьяата Вьетнамай илалта — эндэ хэлэгдэһэнэй түүхэтэ гэршэ баримта болоно.

Гэхэ зуура. империализмые мэдэхэ һэн туладаа, ябуулга болон тэмсэлээ улам шангадхаха, оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ нэгэдхэхэбди, эб найрамдал ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлаха эрмэлзэлые юунэйшье һаатуулхагүйн тула харилсаа холбоогоо улам бэхижүүлхэбди.

Бидэнэр, дэлхэйн залуушуул, энэ тэмсэлээ нягта харилсаа холбоотойгоор үргэлжэлүүлхэбди.

АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ: империалис түримхэйлэлгэ, дайн дажар ба зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрхэ ябадал болюулхын түлөө, Европодо, мүн дэлхэйн бусад районуудта эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө, амгалан ёһоор зэргэ оршохо гол ёһонуудай илалта туйлахын түлөө, өөһэдынгөө хуби заяае өөһэдөө шиидхэхэ гэдэг арадуудай эрхэ мэдэрхын түлөө, уласхоорондын зүришэлдөө хёмороонуудые эбэй ёһоор, зүб зүйтэйгөөр шиидхэн зайсуулхын түлөө.

НАЦИОНАЛЬНА БЭЕЭ ДААДАГ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ: колониализмые, шэнэ түхэлэй колониализмые, монополинуудай зонхилолгые эсэслэн усадхахын түлөө, экономическа ба политическэ бэеэ дааһан байдал туйлаха, батадхахын түлөө, орон бүхэнэй баялигууд арад зоной, залуушуулай аша туһада зорюулагдахынь түлөө.

ДЕМОКРАТИИН БА СҮЛӨӨТЭ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ: фашизмые, шэнэ түхэлэй фашизмые үгы хэхын, зонхилхы хархис ёһо гуримуудые, дарлалта ба апартеидые, расын талаар газаашалалгые усадхан зайсуулхын, хүнэй гол сүлөө ба эрхэнүүдэй мэдэрэгдэхын, общественэ үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгахын ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЭРХЫН ТҮЛӨӨ залуушуулые дарладаг, мүлжэдэг, газаашалдаг ябадал усадхахын, залуу үетэнэй ажаллаха, һураха, демократическа гэгээрэлэй аша туһада хүртэхэ эрхэ, общественэ засаглаха хэрэгтэ бүрин хабаадаха, соёл болбосоролтой болохо, амарха сэнгэхэ эрхэ хаа хаанагүй эдлэхын түлөө тэмсэхэбди.

Бүхы дэлхэйн залуу үетэндэ иимэ уряатайгаар Берлинһээ ханданабди.

— Вьетнамтай, Лаостой, Камбоджотой, араб оронуудай арадуудтай, Палестинын араб арадтай, Португалиин колонинууд ба Африкын урда зүгтэхи сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэй, Азиин, Африкын ба Латиин Америкын арадуудтай, капиталис оронуудай арадуудтай, социалис оронуудтай, хүгжэлтэ дэбжэлтын ба амгалан тайбан байдалай замаар дабшажа байгаа бүхы арадуудтай һаналаа нэгэдэлгэ, империализмда эсэргүү тэмсэл хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэн ехээр дэлгэрэг лэ.

— Империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, национальна бэеэ дааһан байдалай, демократиин, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэхи ябуулганууд болон нэгэдэлээ улам шангадхахабди!

Залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн фестивальнууд мандаха болтогой!

Берлин, 1973 оной августын 5.

Уласхоорондын кинофестивалиин шанда хүртэгшэд

МОСКВА. Уласхоорондын VIII кинофестиваль июль һарада Москвада боложо үнгэрһэн байгаа. Олон оронуудай киноискусствын уран бэлигтэн тус харалгади хабаадаба. Кинофестивалиин шанда хүртэгшэд (зүүн гарһаа): актер Серхио Коррьери (Куба), режиссер В. Жалакявичус (СССР), актриса Ингрид (Норвеги), режиссер Стенли Крамер (США), актриса Ча Зянг (ДРВ), режиссер Л. Стайков (Болгари).

ТАСС-ай фотохронико.

ИНДИЬЭЭ ЕРЭҺЭН АЙЛШАД ХӨӨРЭНЭ

Совет-индиин соёл культурын харилсаанай бүлгэмэй Манипур, Трипур штадуудтахи отделениин делегации Буряадай АССР-тэ айлшалжа ерэһэн тухай газетэдээ мэдээсээ һэмди. Энэдхэг оронһоо ерэһэн айлшад эдэ үдэрнүүдтэ республикын элдэб эмхи зургаануудта, предприятинуудта ошоһон, Буряадай ажалшадай байдалтай, ажал хэрэгүүдтэй танилсаһан байна. Айлшадай мордохын урда тээхэнэ манай корреспондент Энэдхэгэй делегациин гэшүүдтэй хөөрэлдөө.

Делегациие хүтэлбэрилэгшэ, Трипур штадай хуули гаргадаг ассамблейн гэшүүн Таритмо Хан Дасгупта иигэжэ хөөрэнэ:

— Советскэ Союзда айлшалхаһаамнай хойшо нүхэр ёһоной, хани барисаанай оршон байдал бидэниие бая суулаа. Буряад орондо бидэнэр түрүүшынхеэ ерээбди Танай республика тухай энээнэй урда тээ юушье мэдэхэгүй шахуу байгаабди. Харин мүнөө соёлой, эрдэм наукын, ажахын элдэб зургаануудта орожо харахадаа, ехээр гайхабабди. Улаан-Үдэ хотые һайхашаагаабди. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахые хаража, өөһэдтөө туһатай олон юумэ абабабди. Иимэ хамтын ажалай үйлэдбэриин хүсэн болоһон хүдөө ажахын оньһожоруулагдамал ехэ предприяти бүхы Энэдхэг орон соо үгы юм. Тиихэдэ Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоздо гайхалтай юумэнүүдые хараабди. Манай һанахада, ажахыгаа хамтын хүсөөр эрхилдэг арга Энэдхэгтэшье нэбтэрхэ аабза.

Манипурай колледжын түүхын багша Наорем Ивотомби Синг иигэжэ хөөрэнэ:

— Улаан-Үдэ ерэхынгээ урда тээ бидэ Ташкент, Эрхүү, Братск хотонуудта хүрэһэн байнабди. Хаанашье ябахадамнай, совет хүнүүдэй эбдэршэгүй хани барисаан, нэгэдэл, хүсэл зорилгонуудынь элеэр харагдана.

Буряадта бидэ түрүүшынхеэбди. Намда, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэ, энэ хараашамни ехэ туһатай. СССР-эй ямаршье эрхэтэн дээдэ һургуулитай, эрдэмтэй болохо шадаха. Иимэ юумэн манай Энэдхэгтэ үгы. Тэрэнэй түлөө бидэ тэмсэхэ, оролдохобди.

...Энэдхэгһээ ерэһэн айлшад Буряад орондо аяншалһандаа урма баяртайнууд. Тэдэнэр СССР-эй Наукануудай академиин Сибиириин отделениин Буряадай филиалай Президиумэй түрүүлэгшэ, Совет-индиин соёл культурын харилсаанай бүлгэмэй республиканска отделениин түрүүлэгшэ В. Р. Филипповтэ, республикын предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ халуун баяр хүргэбэ.

Үнэхөөрөөшье Энэдхэгэй штадуудай, Буряадай АССР-эй хотонуудай хоорондохи харилсаа холбооной түсэбтэ гар табилга хоёр ороной холбоо барисаа улам бэхижүүлхэ байна.

Энэдхэгһээ ерэһэн айлшад Москва ошохоёо мордобо.

В. АНДРЕЕВ.

ОЛОНОЙ ҺОНИРХОЛ ҮҮСХЭГШЭД

Лесная гэжэ һуурин Камчаткада, һалхи шуургатан, хүйтэн шэмэрүүн Охотско далайн эрьедэ байдаг юм. Эндэ корягууд ажаһуудаг. Тэдэнэр гол түлэб агнуури эрхилдэг, оро үхэбэрилдэг, загаһа баридаг ажалтай.

Нэгэтэ хэдэн томо чемодан бариһан эхэнэр Лесная тосхондо хүрэжэ ерэбэ.

— Сайн байна, Татьяна — каюр! — гэжэ нютагай хүнүүд тэрэниие амаршална. — Дахин манадтаа ерэһэншни болоо!

«Дахин...» — гэжэ, Татьяна Петровна Корсак энеэбхилбэ. Харин үшөө һананал. Минин лэ нэгэ дахин, 1942 ондо, тэрэ эндэ ерэһэн юм.

...1935 ондо Свердловскын театральна училищи дүүргээд, Татьяна Корсак эдир харагшадай театрай актриса болоһон юм. Теэд удангүй кукольна театраар һонирхожо эхилһэн байгаа. Куклануудай наадахые хаража үзөөгүй үхибүүдтэ зүжэг харуулхадаа, тэрэ ехэтэ баясаа һэн.

1941 ондо Татьяна Корсак Петропавловск - Камчатскии дээрэ пароходһоо бууба. Авиатранспорт тэрэ үедэ байгаагүй. Тиимэһээ хахад аралай һуурин тосхонуудай зон нохойгоор ябажа, харилсадаг һэн Т. Корсак хоёр нарта хударадажа абаба. Тэрэнэй гастролиин хоёр жэлэй түсэб областиин соёлой управленидэ табигдаа бэлэй. Тиигэжэ актрисын хүнгэн бэшэ ажал эхилбэ...

Уданшьегүй тэрэ каюрта — нохой жолоодолгодо һураба. Нютагай зон тэрээнтэй уулзахадаа: «Татьяна—каюр, нохойнууд үгышни һайнаар дууланал!» — гэжэ магтадаг бэлэй.

Тэрэ үеын Камчаткын бүхы һуурин тосхонуудаар Татьяна Корсак ябаһан юм. Хаа хаанагүй үхибүүдтэ баяр асардаг байгаа.

Татьяна Петровна, кукольна театртаа гансал Камчаткаар аяншалаа бэшэ. Тэрэ Яхад, Чукотко болон Алас-Дурнаар дууһан ябаа. Тиигэбэшье холын Хойто зүгэй шэмэрүүн уларилтай хахад арал тэрэниие үлүүсэ татадаг һэн.

Тиимэһээ тэрэ нүхэртээ, Геннадий Петровичтоёо — баһал артист — кукольнигтай, Камчаткаяа бусажа ерээ. Мүнөө тэдэнэй мэдэлдэ гансал нохой бэшэ бшуу. Мүнөө үеын тундра руу вертолёдууд ниидэдэг, гэнжэ моортэ вездеходууд ошодог.

Корсагтан хоюулаа хүхюутэй, зугаатай зүжэгүүдээ хэдэн арбаад газарта табина. Каменское гэжэ һууринда зүжэг табиһанайнь һүүлээр дунда наһанай коряк Татьяна Петровнада хандаа һэн: «Зүжэгыетнай үхибүүдни ехэ һайшааба. Мүн бишье зохидшоогооб. Харин, минии һанахада, урдань бүри һонин шэнгеэр үзэгдэгшэ бэлэй». Актриса гайхажа: «Урдань гэжэ хэзээ гээшэб?», «Түрүүшынхеэ манда ерэһыетнай хэлэнэб даа. Тиихэдэ би наймэтай ябааб. Та намайе юу һанаха һэмта даа...»

Теэд тэрэ үнэхөөрөөшье һанаагүй. Хэдэ мянган үхибүүд зүжэгыень хараһан бшуу даа, хэниие һанахабши. Харин мүнөө тэдэ үхибүүд өөһэдынгөө үхибүүдтэй Корсагай куклануудта айлшаар ерэнэ бшуу.

Татьяна Петровна Корсак гурбан жэлэй саада тээ 60 наһа гүйсөө: Энэнь кукольна театрта хүдэлжэ эхилһээр 35 жэлэйнь ойтой тудалдаа. Наһанайнгаашье, хүдэлһэн сагайнгаашье талаар үни амаралтада гарахаар болоо. Теэд тэрэниие бүхы хүнүүд — ехэшүүл ба үхибүүдшье — хүлеэжэ байдаг. Пенсидэ гаража амарха тухай тэрэ бодомжолдогшьегүй. Хүнгэн сарюун, хүхюу зугаатай.

Һүүлшынхеэ Петропавловск-Камчатскида уулзаа һэмди. Татьяна Петровна нүхэртэйгөө гэртээ яража ябаба — юумэеэ түргэн суглуулаад, аэропорт ошохо байгаа. Камчаткын һуурин зоной — корягууд, ительменүүд, чукчануудай — үльгэр, домогоор найруулагдаһан шэнэ зүжэгүүд дээр шэнэ программа табяад, артистнар ээлжээтэ гастрольдоо гарахаяа ябаа бэлэй.

В. КОВАЛЕВСКИЙ.
(АПН).

ХИЛЫН Саанаһаа
РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ЖЕНЕВЭ

УЛАСХООРОНДЫН ТУЙЛАЙ ЕХЭ ХЭРЭГ

ТАСС

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна буу зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвада гар табигдаһан договорой 10 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тусхай заседани буу зэбсэг хуряаха комитет үнгэргэбэ.

Москвада баталагдаһан договор уласхоорондын туйлай ехэ удха шанартай хэрэг болоно гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Рощин комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Тэрээндэ гар табиһан үдэр ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хороохо, ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие зайсуулха замда шухала шата болоно гэжэ хүнүүдэй ухаан бодолдо тэмдэглэгдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр 1973 оной июнь һарада США-да ошоод байха үедэнь гар табигдаһан ядерна дай зайсуулан сараха тухай СССР-эй, США-гай хоорондын хэлсээн, мүн стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха зарим хэмжээнүүд тухай СССР-эй, США-гай хоорондо 1972 ондо баталагдан абтаһан саг зуурын хэлсээн энэ талаар шухала удха шанартай гээд тэрэ тэмдэглээ.

Москвада гар табигдаһан договорые дэлхэйн олонхи гүрэнүүд — 100 гаран орон һайшаан дэмжэһэн байгаа гээд А. А. Рощин мэдүүлбэ. Энэ договор арадуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада харюусана.

ВАШИНГТОН

Японой премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Албанай хэрэгээр США-да ерэжэ, президент Р. Никсонтэй хөөрэлдөөнүүдые хэһэнэйнгээ һүүлээр Эхэ орондоо бусахынгаа урда тээ Японой премьер-министр К. Танака американ телевиденеэр үгэ хэлэбэ. Япон-американ харилсаанай зарим асуудалнууд тухайда Японой премьер дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, өөрын мэдэлэй ядерна хүсэ ба ядерна зэбсэггүй байхые шиидхээбди гэжэ премьер-министр мэдүүлээ. Гэхэтэй хамта, аюулгүйе сахиха япон-американ договорые хүсэндэнь үлөөхэ тухай Японой премьер хэлэһэн байна. Энэ договорые Японой правительство дэмжэхэ юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ГАВАНА

Тэмсэлыень дэмжэнэ

ТАСС

Шэнэ байдал зохёон байгуулхын түлөө Чилиин арадай тэмсэлые дэмжэжэ байһанаа ниислэлэй олониитын суглаанда хабаадагшад абаһан мэдүүлгэ дотороо тэмдэглэнэ. Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудые эрид буруушаажа, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө Чилиин демократическа ба түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй нэгэдэлые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлбэд.

Президент Сальвадор Альенде түрүүтэй Чилиин арадай, правительствын баатарлиг тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһанаа суглаанда хабаадагшад Кубын арадай үмэнэһөө мэдүүлээ.

НИКОЗИ

Макариосай мэдүүлгэ

ТАСС

Кипрэй президент Макариос мэдүүлгэ хэхэдээ, эндэ тараагдаһан листовко дотор генерал Гривасэй эрилтые дахин буруушааба. Макариосые президентын тушаалһаа буулгаха һэдэлгэ үшөө дахин хэхын тула иимэ эрилтэнүүдые табиһан байна.

«Кипртэ ерэһэн сагһаа хойшо Гривас зэбсэгтэ банданууды байгуулна, али бүхы һүйдхэлтэ ябадал үүдхэнэ, — гэжэ президент тэмдэглэбэ. — Минии бэедэ хорлолто хэхээ алууршадай бүлэгүүдые эмхидхэнэ».

ТОКИО

Ёһолон хүндэлбэ

ТАСС

28 жэлэй урда тээ американ атомна бомбын тэһэрэлгэһээ уламжалан, эндэ наһа бараһан хүнүүдэй дурасхаалые Хиросима хотынхид минутын турша соо дуугай байжа, ёһолон хүндэлбэ. Атомна бомбын тэһэрхэ үедэ Хиросима хотодо 240 мянга шахуу хүн үхэһэн байгаа. Энээнһээ хойшо олон мянгаад хүн наһа бараа.

Хотын мэр С. Ямада наһа барагшадай дурасхаал хүндэлэлгын ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ядерна зэбсэг бүтээлгэдэ эсэргүү, тэрэниие бүрин хорихын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлхые урялба.

ПРАГА

Ехэ амжалтатай

ТАСС

«Социалис Чехословакида һалбаран хүгжэжэ байһан Словаки» гэһэн выставкэ Братиславада нээгдэжэ, харагшадай һонирхол үүсхэнэ. Хархис хүсэнүүдые Чехословакиин ажалшадай илагаар 25 жэлэй ойдо энэ выставкэ зорюулагдаһан байгаа. Арадай засагай жэлнүүдтэ Словакиин гаталан гараһан ехэ, алдарта зам тухай эндэ хөөрэгдэнэ. Урдань гээгдэнги аграрна хизаар байһанаа Словакиин Социалис Республика хүгжэнги индустритай, мүнөөнэй хүдөө ажахытай орон болоо.

Ороной үмэнэ шэнэ хараа түсэбүүдые нээһэн КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула ЧССР-эй ажалшад габша гайгаар, ажаллажа байһан тухай выставкэ харуулна.

ПРАГА

Братиславада выставкэ нээгдэбэ

ТАСС

«Советскэ Союзай Коммунис парти — Ленинэй парти» гэһэн выставкэ Братислава хотодохи В. И. Ленинэй музей соо нээгдэбэ. Тэрэ РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо зорюулагдаа.

Советскэ Союзай Коммунис партиин түүхын алдарта хуудаһанууд тухай, бүхы һалбаринуудта Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд тухай выставкэ хөөрэнэ.

ДЕЛИ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ДЭБЖЭЛТЫН АША ТУҺАДА

ТАСС

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай индиин-совет договорто гар табигдаһаар хоёр жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай үдэшэ эндэ, Совет соёлой байшан соо болобо. Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин түрүүлэгшэ Ш. Д. Шарма эндэ үгэ хэлэхэдээ, хани харилсаагаа хүгжөөхэ, али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаанай, экономическа харилсаагаа үргэдхэхэ тухай хоёр ороной хүсэжэ байһыень СССР-эй ба Индиин хоорондохи договор элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэмдэглээ.

Индиин-совет харилсаа бэхижүүлгэ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгын аша туһада харюусана гээд Ш. Д. Шарма хэлэһэн байна. Договорой баталагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн хоёр жэлэй турша соо олохон һалбаринуудта Индиин, Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан үргэдөө: хэдэн протоколнуудта, хэлсээнүүдтэ гар табигдаад, олонхинь амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Индиин ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Индиин Национальна конгрессһээ парламентын депутат Генри Остин, мүн соёлой харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар индиин-совет бүлгэмэй түрүүлэгшэ К. П. Ш. Менон үгэ хэлэбэд.

НЬЮ-ЙОРК

Дахин „алдуу“ гаргаба

ТАСС

Августын 6-да американ авиаци Камбоджын ниислэлһээ 51 километртэ байдаг Неклуонг хото шадархи эшээлһэн Пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые бомбодоһон байна. Американ авиациин «алдуу» гаргаһанһаа уламжалан, Пномпениин армиин 300 солдат алуулаа гээд ЮПИ агентствын корреспондент Пномпеньһээ мэдээсэнэ. Граждан зоной дунда алуулһан хүнүүдшье бии.

НЬЮ-ЙОРК

Американ космонавтнуудай ниидэлгэ

ТАСС

«Скайлэб» гэжэ станциин экипажай хоёр гэшүүн Дж. Лусма, О. Гэрриот августын 6-да газаашаа гараба. Тодорхойлон хэлэхэдэ, эдэнэр дулаа баридаг нэмэлтэ экран табиха, пленкотой кассетэ һэлгэхэ, мүн «Аполлон» гэжэ онгосын эбдэрэн хэй туһалбариин двигательнүүдые шалган хараха.

Эдэнэр 3,5 часай турша замбуулин соо байха юм.

***

Американ космонавтнууд Дж. Лусма, О. Гэрриот түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор 3,5 часай орондо 6 час 31 минутын турша замбуулин соо байгаад, «Скайлэб» гэжэ станцидаа гэмгүй һайн бусабад. Тэрэ хүдэлмэриингөө программа дүүргээ.

Синьхуа агентствын нэгэ шэнжэлэл тушаа

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна буу зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвада баталагдаһан договорой 10 жэлэй ойе уласхоорондын олониитэ эдэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Мүнөө үедэ дэлхэйн 100 гаран орониие хабаадуулһан энэ договор ядерна дайнай аюул сараха, буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала туһа нэмэри хэнэ гээд гүрэнэй ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, элдэб оронуудай хэолэл тэмдэглэнэ.

Тус договорой 10 жэлэй ойе Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд онсо өөрсөөр, өөһэдынхеэрээ тэмдэглээ. Хитадай Синьхуа агентство энээн тушаа тайлбари хэбэ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй ехэ амжалта гэжэ сэгнэгдэһэн, агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договор... «арадуудые хууран мэхэлһэн» ушар болоно гээд энээн дотор хэлэгдэнэ. Договор баталха тухай үүсхэл гаргагшадай нэгэн — Советскэ Союз ядерна буу зэбсэгтэй хүсэн түгэс гүрэн байхые эрмэлзэнэ гээд Синьхуа агентство саашань мэдүүлнэ. Буу зэбсэг бүтээн гаргалгаяа сагааруулхын, шахардуу байдал һуларуулгада тойбо татахын тула баруун гүрэнүүдэй хархис хэблэл «Москва эзэрхэг түримхэй ябуулга хэнэ» гэжэ удаан саг соо хороор хашхардаг, хардалга гүрдэлгэ хэдэг байгаа. Тиигэжэ Пекинэй хүтэлэбэрилэгшэд эдэниие дэмжэһэн болоно бшуу.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Үхибүүдтэ «Карлик Нос» гэжэ телевизионно зүжэг харуулагдаха. 20.00 — Телепанорама. 20.20 — РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ой. Буряад хэлэн дээрэ хөөрэлдөөн. 20.35 — Концерт. 21.05 — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 21.35 — Һүүлэй һонин (буряадаар). 21.45 — «Факел» — залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга.

САГАЙ УЛАРИЛ

Августын 7—8-най үдэрнүүдтэ МНР-тэ хура бороо орожо, һаядаа татажа захалһан Сэлэнгэ мүрэнэй уһанда нэмэри оруулба. Тиимэһээ Сэлэнгэ мүрэнэй уһанай ааляар татажа байһаниинь эли. Жэшээнь Хяагтын адагһаа эхилээд Кабанск хүрэтэр хоногой турша соо дунда зэргээр 5—10 сантиметрээр уһан һууһан байна. Мүнөө Новоселенгинск шадар Сэлэнгэ мүрэнэй уһан 578—600 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Улаан-Үдэ шадар үсэгэлдэрэй 14 часта Сэлэнгэ мүрэнэй уһан арбан сантиметрээр һуужа, 330 сантиметр болобо.

Сүхэ голой уһан хоногой туршада 10—15 сантиметрээр хорожо, 325—330 сантиметр болоһон байна.

Августын 7-ной үдэр Зэдэ голдо хура бороо орожо гэрбэ. Эндэ 40—50 сантиметрээр уһан нэмэхээр байна.

Мүн Баргажан, Хэлго голнууд даамгайгаар һууж эхилбэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

ТОБШОХОНООР...

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной августын 9. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-04554. Заказ № 00